

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยผู้ศึกษาได้อาศัย แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องจากการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ได้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
 - 2.1 ความหมายของโครงการ
 - 2.2 ลักษณะของโครงการที่ดี
 - 2.3 การบริหารโครงการ
 - 2.4 ความหมายของการประเมินโครงการ
 - 2.5 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ
 - 2.6 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
 - 2.7 องค์ประกอบของการประเมินโครงการ
 - 2.8 ชนิดของการประเมินโครงการ
 - 2.9 ประเภทของการประเมินโครงการ
 - 2.10 รูปแบบการประเมินโครงการ
 - 2.11 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ
 - 2.12 ปัญหาของการประเมินโครงการ
 - 2.13 ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินโครงการ
 - 2.14 คุณภาพการประเมินโครงการ
3. แนวคิดโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
4. แนวคิดโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใยประชาชน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

คำว่า ความคิดเห็น (Opinion) กับทัศนคติ (Attitude) มักจะถูกสลับกันได้เสมอ ความคิดเห็นเป็นเพียงความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอน หรือความรู้แท้จริง แต่ตั้งอยู่ที่จิตใจ ความคิดเห็นและการลงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่เห็นว่าจะจะเป็นจริงหรือน่าจะตรงตามที่คิดได้ ส่วนทัศนคติ มักจะหมายถึง ความพยายามที่จะทำ (Intention to Act) ซึ่งจะเกี่ยวข้องอย่างมากกับอุปนิสัยและพฤติกรรม มีนักวิชาการทั้งของไทยและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายไว้น่าสนใจ ดังนี้

กฤษฎี มหาวิรุฬห์ (2531, หน้า 37-38 อ้างถึงใน สุภาพร ภาไชติ, 2550, หน้า 8) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออก ด้านความรู้สึก ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจ บุคคลจะแสดงออกโดยมีข้ออ้างหรือการแสดงเหตุผลสนับสนุน หรือปกป้องความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปรความหมายของ ข้อเท็จจริง ซึ่งขึ้นกับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบที่สำคัญการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

ศรีสมบุรณ์ แยมกลม (2538, หน้า 47 อ้างถึงใน สุทธิกานต์ ชูทอง, 2551, หน้า 8) สรุปความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกทางความรู้สึกหรือความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหนือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การแสดงความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

เรืองเวทย์ แสงรัตน (2522, หน้า 20 อ้างถึงใน ศรีนิยา วิสุทธิแพทย์, 2550, หน้า 10) กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูดหรือเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือการปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

Thurstone (1967, p. 77 อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ แจ่มจรูณ, 2551, หน้า 7) กล่าวว่าทัศนคติเป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางคำพูดเป็นความคิดเห็น และความคิดเห็นนี้เป็นสัญลักษณ์ของทัศนคติ ดังนั้นเราอยากวัดทัศนคติเราก็ทำได้โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ การที่ความคิดเห็นและทัศนคติมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จึงมีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็นและทัศนคติอีกหลายท่านเช่นกัน

Muu (1962, p. 77 อ้างถึงใน วรดิ เกียรติพิชัย, 2550, หน้า 16) กล่าวว่า ทักษะคิด หมายถึง ความรู้สึก (Feeling) และความคิดเห็น (Opinion) ที่บุคคลมีต่อสิ่งของบุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอดู ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอดไป

Shaw and Wright (1967, p. 320 อ้างถึงใน ศรีนยา วิสุทธิแพทย์, 2550, หน้า 10) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

Renner (1954, pp. 6-7 อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ แจ่มจรูญ, 2551, หน้า 9) กล่าวว่า ความคิดเห็นเกิดจากความรู้อย่างเข้าใจ การมีความคิดต่อสิ่งใดขึ้นกับความรู้อย่างเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้อย่างเข้าใจในทางที่ดี ชอบยอมรับ เห็นด้วย ความรู้อย่างเข้าใจในลักษณะเป็นกลางเฉย ๆ ไม่มีความคิดเห็น ความรู้อย่างเข้าใจในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบรังเกียจไม่เห็นด้วย

กอบชัย ทวีสุขเสถียร (2549, หน้า 12) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอน หรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกได้ง่ายโดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนหรือปกป้องความคิดนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น ด้านความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานสภาพแวดล้อม ฯลฯ และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบการแสดงความคิดเห็นนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องคล้ายกันหรือเหมือนกันเสมอไป

ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพลต่อการแสดงออกในเรื่องนั้น ๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นพอสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย จากการศึกษพบว่าปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล และจะมีผลต่อการศึกษาทัศนคติหรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ส่วนปัจจัยด้านสรีระ เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติของบุคคล

2. ประสบการณ์ของบุคคลโดยตรง คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรงเป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่าง ๆ โดยตนเองทำให้เกิดทัศนคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการเลี้ยงดูอบรมของพ่อแม่และครอบครัว

4. ทักษะคิดและความคิดเห็นต่อกลุ่ม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือทัศนคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นความคิดเห็นและทัศนคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม

5. สื่อมวลชน คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล

เพ็ญศิริ จันทนะโตสถ์ (2548, หน้า 28) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่สะท้อนถึงความเชื่อที่แต่ละบุคคลมีอยู่ตามพื้นฐานประสบการณ์ของมนุษย์แต่ละคน ด้วยการพูดหรือการเขียน จะเข้าไปในทางบวกหรือลบ และอาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

วรัญญา สิทธิโชค (2544, หน้า 20) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

จากความหมายของความคิดเห็นพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดความรู้สึก ที่บุคคลนั้นแสดงออกมาในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยความรู้พื้นฐานเดิม จากสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสิ่งที่แสดงความคิดเห็นออกมาเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ได้

ความสำคัญของความคิดเห็น

การสำรวจความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนแสดงความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการการวางแผนนโยบายต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วยเพราะจะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเป็นไปตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ประสาธ หลักศิลา (2511, หน้า 398-399) สรุปได้ว่า มติหรือความคิดเห็นต่าง ๆ ของคนเรานั้นเกิดได้จากการปะทะสังสรรค์ประจำวันของคนเรา แต่คนเราก็มียุทธิหลังทางสังคมจำกัดอยู่ ยุทธิหลังทางสังคมของแต่ละบุคคลย่อมเป็นผลถึงการที่คนเรากระทำตอบสนองต่อเหตุการณ์ และเกิดความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น

สรรพวุฒิ พิพัฒพันธ์ (2533, หน้า 13 อ้างถึงใน นฤมล เจริญเจริญ, 2550, หน้า 7) ได้สรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น พอสรุปได้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลมากต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เพราะการศึกษาจะทำให้บุคคลนั้น ๆ มีความรู้เรื่องต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้น คนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลและผล

1.2 ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ในการยอมรับต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจแตกต่างกันออกไป เช่น ความเชื่อในการนับถือศาสนา เป็นต้น

1.3 สถานภาพทางสังคม หมายถึง สิทธิและหน้าที่ที่มีต่อผู้อื่น และต่อสังคม หรือกลุ่มเป็นส่วนรวม

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ และความรับผิดชอบของงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 การอบรมของครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวสั่งสอน โดยทางตรง หรือทางอ้อม ให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้หรือรับเอาระเบียบวิธี กฎเกณฑ์ค่านิยมต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติ และความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมนั้น

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อบุคคลอย่างมาก เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดหรือสังคมใด ก็จะต้องยอมรับ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้นและในที่สุดก็มักจะมีความคิดเห็นคล้อยตามไปกับกลุ่มหรือสังคมนั้นด้วย

2.3 สื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคล เพราะเป็นสิ่งที่สร้างความคิดทั้งทางด้านบวกและด้านลบ

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

การประเมิน (Evaluation) เป็นกระบวนการในการนำไปสู่การปรับปรุง ไม่ใช่เป็นการจับผิด ทำให้การประเมินทรงคุณค่าอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจำเป็นต้องอาศัยการประเมินโครงการ (Program Evaluation) อย่างเป็นระบบผลจากการประเมินจะทำให้ผู้บริหารโครงการได้ทราบถึงจุดเด่น (Strength) จุดด้อย (Weakness) ของโครงการรวมทั้งผลกระทบ (Impact) ที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขโครงการได้ทันทั่วทั้งตลอดจนทราบว่า โครงการสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงใด คู่คุณค่าหรือไม่ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจ (Decision Making) เกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไข ปรับให้เข้ากับโครงการอื่น

ล็กเล็กรโครงการ หรือจัดดำเนินโครงการในแง่มุมต่าง ๆ อย่างทันที่ที่ เหมาะสม และถูกต้อง
วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการประเมินโครงการ ก็เพื่อหาแนวทางเพื่อการตัดสินใจหรือเพื่อให้
ผู้บริหารระดับสูงตัดสินใจ ในการประเมินค่าสิ่งใดก็ตาม เรามักใช้วิธีการวัด (Measurement)
สิ่งที่แสดงได้แล้วทำการตัดสินใจคุณค่า หรือตัดสินใจ (Judgment) ของสิ่งที่แสดงโดยการเปรียบเทียบกับ
เกณฑ์ซึ่งสามารถแสดงในรูปสมการได้ดังนี้ การประเมินค่า (E) = การวัดผล (M) + การตัดสินใจ
(J) (ประเวช พัวเจริญ, 2552, หน้า 11-12 อ้างอิงจาก ประสิทธิ์ พงษ์เรืองพันธุ์ และเรณู
พงษ์เรืองพันธุ์, 2543)

ความหมายของโครงการ

สำหรับโครงการมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดและความหมายของโครงการไว้ ดังนี้
สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, หน้า 115) ได้ให้ความหมายของโครงการว่า หมายถึง
แผนงานย่อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานหรือเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่จะดำเนินการในระยะเวลา
ที่กำหนดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนงานที่ได้รับมอบไว้

สุพักตร์ พิบูลย์ และกานดา นาคะเวช (2545, หน้า 117) ได้ให้ความหมายว่า โครงการ
เป็นกลุ่มกิจกรรม ที่เห็นว่าเป็นทางเลือกในการยกระดับคุณภาพงานที่ได้รับการคัดสรรแล้วว่า
เหมาะสมและน่าจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการยกระดับคุณภาพปกติ โดยมีจุดมุ่งหมาย
เป้าหมาย การดำเนินงานอย่างชัดเจน มีช่วงเวลาสำหรับการดำเนินงานอย่างแน่นอน

สุวิมล ติรกานนท์ (2548, หน้า 16) ได้กล่าวว่า โครงการเป็นแผนย่อยที่เป็นแผนปฏิบัติการ
และการถูกจัดทำขึ้นในลักษณะเป็นรูปธรรมมีความชัดเจนในระดับที่สามารถนำไปเป็นแนวทาง
ในการปฏิบัติได้

พิชญ์ พงษ์ศรี (2549, หน้า 156) ได้สรุปไว้ว่า โครงการไม่ใช่งานประจำ ตามปกติ ที่มี
ลักษณะเป็นโปรแกรมที่กำหนดไว้ตลอด แต่โครงการจะช่วยเสริมงานปกติให้บรรลุ จุดมุ่งหมายได้

สุภาพร พิศาลบุตร (2550, หน้า 78) ได้ให้ความหมายไว้ว่า โครงการเป็นแผนงานที่จัดทำ
ขึ้นอย่างมีระบบ โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน
และคาดหวังที่จะได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าจะต้องมีจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดในการดำเนินงาน
โดยมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน มีพื้นที่ในการดำเนินงานเพื่อให้การบริการและ
สนองความต้องการของกลุ่มบุคคลในพื้นที่นั้น มีบุคคลหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงาน
หรือโครงการเป็นการกำหนดปฏิบัติในรายละเอียดให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551, หน้า 79) ได้ให้ความหมายของโครงการ ว่าเป็น
ลักษณะของงานที่มีไม่ทำงานประจำ แต่จะเป็นงานสำคัญที่เกิดขึ้นตามความจำเป็นของสถานการณ์
ในสังคม โดยจะต้องรับผิดชอบการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากความหมายของโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่าโครงการ หมายถึง การกำหนดงานที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้บริหารงบประมาณได้ทราบถึงแผนงานที่กำหนดขึ้น วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ปัจจัยนำเข้าที่จะใช้ในการดำเนินงานโครงการ วิธีดำเนินการ หรือกิจกรรม ปฏิบัติ สถานที่ในการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินงาน และมีทรัพยากรบริหารอย่างชัดเจนเพียงพอ เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ

ลักษณะของโครงการที่ดี

ลักษณะโครงการที่ดีนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ในกระบวนการจัดทำโครงการ ซึ่งนักวิชาการได้เสนอแนะไว้ ดังนี้

สุภาพร พิศาลบุตร (2549, หน้า 88-89) ได้กล่าวถึง ลักษณะของโครงการที่ดี ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. สามารถแก้ปัญหาขององค์กรหรือหน่วยงานได้
2. มีรายละเอียด วัตถุประสงค์เป้าหมายที่ชัดเจน สามารถดำเนินงานได้ หรือมีความเป็นไปได้สูง
3. รายละเอียดของโครงการต้องเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ วัตถุประสงค์ต้องสอดคล้องกับปัญหาหรือหลักการและเหตุผล วิธีการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นต้น
4. สามารถสนองตอบความต้องการของสังคม ของกลุ่มชนส่วนใหญ่ และนโยบายของประเทศชาติ
5. รายละเอียดของโครงการย่อมต้องสามารถเข้าใจได้ง่าย และสามารถดำเนินการตามโครงการได้
6. เป็นที่สามารถนำไปปฏิบัติได้สอดคล้องกับแผนงานหลักขององค์กรและสามารถติดตามประเมินผลได้
7. โครงการต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่มีความเป็นจริง และเป็นผู้มูลที่ได้รับ การวิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้ว
8. โครงการต้องได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านทรัพยากรอย่างเหมาะสม และ ทางด้านการบริหารอย่างแท้จริง
9. โครงการจะต้องมีระยะเวลาในการดำเนินงาน กล่าวคือจะต้องระบุถึงวัน เวลา ที่เริ่มต้นและวันเวลาที่แล้วเสร็จที่แน่ชัด

สมคิด พรหมจ้อย (2550, หน้า 23-24) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโครงการที่ดีจะต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญ 6 ประการคือ

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์โครงการ ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน วัตถุประสงค์ของโครงการหนึ่ง ๆ อาจมีหลายข้อ
 2. มีความเป็นเอกเทศ โครงการแต่ละโครงการจะต้องมีการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงาน และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน
 3. มีการกำหนดรูปแบบ และรายละเอียดการดำเนินงานที่สอดคล้องกลมกลืนกัน โครงการหนึ่ง ๆ จะต้องมีการดำเนินงานต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป ตั้งแต่เริ่มโครงการ จนถึงสิ้นสุดโครงการที่เป็นระบบและมีระเบียบ
 4. มีการระบุทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงาน ทั้งทรัพยากรด้านบุคคล และแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุน โครงการ งบประมาณและแหล่งเงินทุนที่จะนำมาดำเนินการ
 5. มีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุดที่แน่นอน โครงการจะต้องมีการกำหนดจุดเริ่มต้น ว่าเริ่มโครงการเมื่อใด และจะดำเนินงานต่อไป จนถึงระยะเวลาใด อันเป็นเวลาสิ้นสุดโครงการ จึงไม่ใช่เป็นงานที่ทำประจำไปเรื่อย ๆ แต่มีการกำหนดระยะเวลาไว้อย่างแน่นอน
 6. สามารถนำไปปฏิบัติได้ เป็นโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ใช่เป็นโครงการเลื่อนลอยหรือสวาทธุ นำไปปฏิบัติไม่ได้ลักษณะโครงการที่ดี ต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีความคาดหวังผลที่ได้รับ มีการกำกับติดตาม มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นโครงการที่สามารถปฏิบัติได้จริง
- พิสนุ พงศรี (2553, หน้า 38) ได้กล่าวถึง ลักษณะของโครงการที่ดีไว้ว่า โครงการที่ดี จะเอื้อประโยชน์ต่อหน่วยงาน โดยให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ถ้ามีปัจจัยอื่นสนับสนุนโครงการที่ดี ควรมี ลักษณะ 9 ประการ ดังนี้ (ณรงค์ นันทวรรณะ, 2547, หน้า 132-133 อ้างอิงจาก ประชุม รอดประเสริฐ, 2535, หน้า 10)
1. มีพื้นฐานมาจากข้อมูลที่เป็นจริงและผ่านการวิเคราะห์แล้ว
 2. สนองตอบความต้องการประชาชนหรือผู้รับบริการ
 3. สามารถแก้ปัญหา พัฒนาองค์การหรือหน่วยงานได้
 4. มีรายละเอียดของวัตถุประสงค์และเป้าหมายชัดเจน และมีความเป็นไปได้สูง
 5. สารของโครงการมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น วัตถุประสงค์สอดคล้องกับ ปัญหา กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นต้น
 6. มีรายละเอียดโครงการเพียงพอ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้สะดวก
 7. มีระยะเวลาแน่นอนในการดำเนินงานทั้งเริ่มต้นและสิ้นสุด
 8. ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร
 9. สามารถติดตามประเมินผลได้

ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นลักษณะของโครงการที่ดี หมายถึง โครงการที่เขียนขึ้นซึ่งถ้าเขียนตามหลักการแล้วก็น่าจะมีโอกาสสำเร็จได้สูง เมื่อมีการปฏิบัติตามรายละเอียดของกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ฯลฯ ที่กำหนดไว้

สรุป ความคิดเห็น ลักษณะของโครงการที่ดี สามารถแก้ปัญหาขององค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ ได้ มีรายละเอียดวัตถุประสงค์เป้าหมายต่าง ๆ ชัดเจน มีการปฏิบัติงานตามรายละเอียดแต่ละขั้นตอน สามารถดำเนินงานได้ มีความเป็นไปได้ ในการดำเนินงานโครงการ ดังนี้

1. กำหนดขึ้นอย่างมีข้อมูลความจริง (มีสถิติ ตัวเลข ปฏิบัติงานตามข้อระเบียบกฎหมาย
2. ขององค์กร และเป็นข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ
3. อ่านแล้วเข้าใจว่านี่คือโครงการอะไร มีประโยชน์อย่างไร ทำไปเพื่ออะไร มีขอบเขต

การทำแค่ไหน

4. มีระยะเวลาในการดำเนินงานแน่นอน ระบุวันเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด
5. สามารถติดตามประเมินผลได้

การบริหารโครงการ

ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับโครงการก่อนดำเนินการค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ แต่เมื่ออนุมัติโครงการแล้วจะปล่อยให้มีความรับผิดชอบของผู้รับผิดชอบโครงการและทีมงาน หากพิจารณาการบริหารโครงการตั้งแต่ก่อนดำเนินการโครงการ ระหว่างการดำเนินการโครงการ และภายหลังสิ้นสุดการดำเนินการโครงการ พบจุดอ่อนของการบริหารโครงการ สรุปได้ดังนี้ (สหกรณ์จังหวัดปัตตานี, 2553, หน้า 12-13)

1. ก่อนดำเนินการ โครงการ

ผู้บริหารส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับ โครงการเพียง “เป็นโครงการทำกับอะไร เพื่ออะไรงบประมาณเท่าไร” สนองแผนการพัฒนาศึกษาหรือยุทธศาสตร์หรือนโยบายข้อใด” แต่ไม่สนใจจะวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่จะนำมาสู่การตัดสินใจว่าควรดำเนินการโครงการนั้นหรือไม่ อย่างไร เช่น วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโครงการ ความสำคัญและความคุ้มค่าในการที่จะจัดทำโครงการหากเป็นโครงการต่อเนื่องผู้บริหารส่วนใหญ่จะไม่สนใจนำผลการดำเนินงานปัญหาอุปสรรค และความต้องการในการดำเนินการโครงการของรอบปีที่ผ่านมาใช้ประกอบการตัดสินใจ หรือกล่าวได้ว่าขาดการประเมินความต้องการจำเป็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแผนงานโครงการรวมทั้งการไม่ประสานแผนกับแผนงานโครงการอื่นจึงเกิดความซ้ำซ้อน

2. ระหว่างการดำเนินการโครงการ

ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับโครงการระหว่างดำเนินการน้อยมาก ทั้งนี้อาจถือว่า

ได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโครงการแล้วจึงเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบโครงการก็เป็นได้
จุดอ่อนที่พบในขณะนี้ ได้แก่

2.1 ขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผล

2.2 ไม่มีหน่วยงานหรือคณะกรรมการทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

โครงการโดยเฉพาะ

2.3 ขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการเพื่อปรับปรุง ให้ความช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาเพื่อให้โครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เป็นเรื่องของผู้รับผิดชอบโครงการและทีมงานที่จะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเอาเอง

3. หลังการดำเนินการโครงการ

3.1 ขาดการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จของโครงการระหว่างวัตถุประสงค์เป้าหมาย และงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถสรุปความคุ้มค่าของโครงการได้

3.2 ขาดการวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการ

3.3 มีการนำผลการประเมินโครงการไปใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำแผนงานโครงการหรือตัดสินใจในการจัดทำโครงการครั้งต่อไปน้อยมาก

ความสำคัญของการบริหารโครงการ

มยุรี อนุมานราชธร (2543, หน้า 1) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารโครงการว่า ปัจจุบันการนำการบริหารงานโครงการมาใช้ในการดำเนินงานเป็นที่นิยมน้อยแพร่หลาย ในองค์กรและสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายให้องค์กรและสังคมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งปรารถนาได้มากยิ่งขึ้นกว่าการใช้การบริหารทั่วไป ซึ่งเป็นการบริหารงานประจำ เนื่องจากการบริหารโครงการไม่ใช้การดำเนินงานที่ทำอยู่ประจำ แต่เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อนำมาใช้ดำเนินกิจกรรมที่ซับซ้อนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีต่าง ๆ จะทำให้องค์กรและสังคมได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรการบริหารที่มีอย่างจำกัด

ปกรณ์ ปกรณ์กรณ์ คำทอง (2552) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารโครงการ มีความสำคัญอยู่ 6 ประการ ได้แก่

1. เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารนำไปสู่การปฏิบัติและได้รับการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

2. ช่วยให้การควบคุมเรื่องทรัพยากร เวลา งบประมาณ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้การประสานงานเป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่เกิดปัญหาได้

4. ช่วยให้องค์กรมีขวัญกำลังใจในการทำงาน

5. ช่วยให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น

6. ช่วยให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทางบวก และคุณภาพของประชาชน เจริญก้าวหน้า

สหกรณ์จังหวัดปัตตานี (2553, หน้า 8) กล่าวว่า ในปัจจุบันการบริหาร โครงการ มีความสำคัญและถูกนำมาใช้ในการดำเนินงานอย่างแพร่หลาย โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้องค์กร และสังคมสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้มากยิ่งขึ้นกว่า การบริหารทั่วไปที่เป็น การบริหารงานที่มีลักษณะของการดำเนินงานอย่างเป็นประจำเนื่องจาก การบริหารโครงการ เป็นการดำเนินงานที่มีความแตกต่างออกไปจากการดำเนินงานที่ปฏิบัติ อยู่เป็นประจำ แต่เป็น เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อถูกนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่มี ความสลับซับซ้อน หรือกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้องค์กรและสังคม ได้รับประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัด ภายใต้เงื่อนไขด้านสถานะ แวดล้อมภายในองค์กร สถานะแวดล้อมภายนอกองค์กร และปัจจัยด้านเวลา เป็นต้น

วรวรรณ เจริญพันธ์ (2554) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหาร โครงการ มีความสำคัญอยู่ 6 ประการ ได้แก่

1. เป็นเทคนิคและเครื่องมือทางการบริหารช่วยทำให้กลยุทธ์หรือนโยบายขององค์กร นำไปสู่การปฏิบัติตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย
2. ช่วยให้ความคุมการใช้ทรัพยากรในด้านเวลา งบประมาณ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้ประสานงานภายในหน่วยงานดีขึ้น
4. ช่วยให้นุคลากรมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานดีขึ้น
5. ช่วยให้คุณภาพของงานสูงขึ้น
6. ช่วยให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ

สรุป ความสำคัญของการบริหารโครงการ คือ การบริหารโครงการเป็นหลักปฏิบัติ ที่สำคัญที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ขึ้นอยู่กับการบริหารงานที่ดีที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามโครงการมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ในแต่ละขั้นตอน ของการดำเนินงาน และในทางตรงกันข้าม แม้ว่าโครงการนั้น ๆ จะออกแบบไว้ดี มีความเป็นไปได้ ทางด้านเทคนิค งบประมาณ และเงื่อนไขอื่นใดในระดับสูงก็ตาม แต่ถ้าการบริหารจัดการไม่ดี โครงการนั้นก็ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ การบริหารโครงการจึงมีความสำคัญยิ่ง ซึ่งจำแนกเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่าง ๆ ของการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความชัดเจน ในการจัดลำดับงาน

2. ทำให้เกิดการประสานงานอย่างต่อเนื่องในแต่ละโครงการโดยมีจุดประสงค์ร่วมที่การจัดทำแผนและนโยบายขององค์กร
3. ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดสรรทรัพยากรในโครงการ ควรคำนึงถึงความประหยัดที่สุดเท่าที่จะทำได้
4. ทำให้เกิดผลลัพธ์หรือประสิทธิภาพสูงสุด ในการบริหารงานโครงการนั้น คือการทำงานได้ตรงตามเป้าหมาย ตลอดจนมีการป้อนกลับของผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนการบริหารโครงการ

การบริหารโครงการ (Project Management) มีลักษณะ เป็นวงจร (Cycle) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (สหกรณ์จังหวัดปัตตานี, 2553, หน้า 13)

1. การวางแผนจัดทำโครงการ (Project Plan) งานโครงการจะต้องเริ่มต้นที่การวางแผนโครงการหรือการจัดทำโครงการ ซึ่งต้องมีเนื้อหาสาระชัดเจน เฉพาะเจาะจง สามารถตอบคำถามต่อไปนี้ได้ โครงการอะไร (ชื่อโครงการ) ทำไมต้องทำ (หลักการและเหตุผล) ทำเพื่ออะไร (วัตถุประสงค์) ปริมาณเท่าไร (เป้าหมาย) ทำอย่างไร (วิธีดำเนินการ) ทำเมื่อใด (ระยะเวลา) ใช้ทรัพยากรอะไร (งบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ) ใครทำ (ผู้รับผิดชอบ) ทำกับใคร (ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเครือข่าย) บรรลุผลหรือไม่ (ประเมินผล) เกิดอะไรเมื่อสิ้นสุดโครงการ (ผลที่คาดว่าจะได้รับ)
2. การดำเนินงานตามโครงการ (Project Implementation) เป็นขั้นตอนการนำโครงการไปดำเนินการใช้กับกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์
3. การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) เมื่อมีการดำเนินงานโครงการก็จะต้องทำการประเมินผลโครงการเพื่อตรวจสอบว่าโครงการนั้นดำเนินไปด้วยดีหรือมีอุปสรรคปัญหาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารโครงการว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นสำหรับการดำเนินการต่อไป หรือจะยกเลิกการดำเนินงานโครงการ

แนวทางการบริหารโครงการเชิงปฏิบัติเพื่อให้โครงการที่จัดทำบังเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการ เชิงปฏิบัติดังนี้

ก่อนดำเนินการโครงการ

ข้อเสนอประกอบการตัดสินใจอนุมัติหรือไม่อนุมัติโครงการ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแนวทางในการจัดทำโครงการที่ชัดเจน จัดเป็นเป็นแผนภูมิ และชี้แจงให้บุคลากรทราบ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์แผนงานโครงการ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการว่ามีความจำเป็นหรือมีความสำคัญอย่างไรที่ต้องจัดทำโครงการ เป็นการประเมินความจำเป็น (Need Assessment) ของโครงการ

2.2 วิเคราะห์วัตถุประสงค์ เป้าหมาย การดำเนินงาน และผลที่จะได้รับ (Project Appraisal) ว่าชัดเจน มีความเหมาะสมเพียงใด คำนวณงบประมาณที่ใช้หรือไม่ อย่างไร

2.3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ของโครงการ หากมีความเหมาะสมและเป็นไปได้จึงอนุมัติให้ดำเนินการโครงการ

2.4 จัดทำปฏิทินการดำเนินงานโครงการทั้งหมด เพื่อมีให้ช่วงเวลาการดำเนินงานโครงการทับซ้อนกัน อันจะส่งผลต่อความพร้อมด้านสถานที่และทรัพยากร

2.5 ผู้ที่มีความรู้ด้านการประเมินผลและการวิจัยหรือผู้ที่สนใจเพื่อวัดและประเมินผลการดำเนินการโครงการทั้งก่อนดำเนินการโครงการ ระหว่างดำเนินการโครงการ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการโครงการ

ระหว่างดำเนินการโครงการ

1. ติดตาม กำกับการดำเนินงานโครงการ ให้การสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
2. ประเมินการดำเนินงานโครงการว่าเป็นไปตามแผนงานโครงการหรือไม่ อย่างไร
3. ประเมินความก้าวหน้า ความเหมาะสม ปัญหาอุปสรรคและสาเหตุ เพื่อเป็นข้อสนเทศในการตัดสินใจยกเลิกหรือดำเนินการโครงการต่อ

หลังสิ้นสุดการดำเนินการโครงการ

นำผลการดำเนินงานโครงการและข้อสนเทศที่ได้จากการประเมินมาใช้ประกอบการวางแผนจัดทำโครงการ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1. ตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ เพื่อประเมินความคุ้มค่าของโครงการ
2. ตรวจสอบผลกระทบ (Impact) ของโครงการ
3. ประเมินผลที่ไม่คาดหวัง (Side Effect)

ความหมายของการประเมินโครงการ

นักวิชาการได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการไว้หลายแนวคิด ดังนี้

นิศา ชูโต (2538, หน้า 9) กล่าวว่าสรุปว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทาง วิธีการปรับปรุง วิธีการจัดการเกี่ยวกับโครงการ และหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการให้ดียิ่งขึ้น

สุวิมล ศิริภานนท์ (2547, หน้า 2) กล่าวถึง การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทุกขั้นตอนของการดำเนินงานเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สามารถใช้ในการพิจารณาการดำเนินงานเป็นไปได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ในทางตรงกันข้ามผลการประเมินจะไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรหากผลนั้นไม่สามารถใช้ในเวลาที่เหมาะสม

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551, หน้า 305) การประเมินโครงการเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น อันจะนำไปสู่การตัดสินใจความสำเร็จ รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุง พัฒนา ตลอดจนเป็นการสร้างและการกำหนดทางเลือกใหม่ในการดำเนินโครงการ

สมคิด พรหมจู้ (2552, หน้า 37) ได้ให้ความหมายของการประเมิน (Evaluation) หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพสูง

อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ (2552) ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการ คือ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการจากความหมายดังกล่าว สรุปได้ ดังนี้

1. การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความจริง (Fact) ที่เชื่อถือได้
2. การประเมินโครงการจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของโครงการ

พิสนุ พองศรี (2553, หน้า 68) ได้กล่าวสรุปความหมายของการประเมินโครงการ โดยรวมแล้ว จะได้ว่าเป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ ได้นำสารสนเทศ จากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ

เชาว์ อินโย (2553, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการประเมิน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า มีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ดีค่าผลการดำเนินการนั้น ๆ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ ส่วนคำว่าโครงการ หมายถึง ส่วนย่อยส่วนหนึ่งของแผนงาน ซึ่งประกอบด้วย ชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ มีการกำหนดทรัพยากรในการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน โดยออกแบบมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจคุณค่าโดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ดีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

อนรุักษ์ ปัญญานุวัฒน์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง การประเมินโครงการ คือ การแสวงหาแนวทางการตัดสินใจต่อการดำเนินงานโครงการหรือจะดำเนินโครงการว่า ควรจะดำเนินการหรือไม่ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และศึกษาว่าระหว่างดำเนินการมีปัญหาอะไรที่ควรปรับปรุงแก้ไข หรือเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ผู้เกี่ยวข้องได้เรียนรู้อะไรบ้าง เกิดผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องหรือ

สิ่งแวดล้อมอย่างไร และทั้งนี้การประเมินผลโครงการจำเป็นต้องมีขั้นตอน และวิธีการที่ค่อนข้างเป็นวิทยาศาสตร์ อาศัยเกณฑ์การตัดสินใจทั้งด้านปริมาณ คุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา สถานที่ และบริบทที่เกี่ยวข้อง มิใช่เป็นการตัดสินใจกันที่ “ใจ” (Subjective) แต่ควรเป็นการตัดสินใจตามเกณฑ์ที่สามารถวัดได้ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (Objective)

อรรถ ศักดิ์สูง (2551) ประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศ ในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจผลสัมฤทธิ์ของโครงการ การจัดการประเมินโครงการเพื่อให้ทราบว่า โครงการนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร จะได้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ

สรุป จากความหมายของการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการการใช้เทคนิคทางการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินโครงการที่เป็นจริง เพื่อวัดผลการดำเนินงานว่าโครงการนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการเป็นความต้องการเกี่ยวกับการประเมินโครงการที่กำหนดได้ชัดเจน อย่างเฉพาะเจาะจงสามารถตรวจสอบได้ตลอดจนมีความเป็นไปได้ในความต้องการ จากการทำประเมินผลมี 6 ประการ ได้แก่ (Anderson & Ball, 1978, pp. 14-35 อ้างถึงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2540, หน้า 18)

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจนำโครงการไปใช้ ซึ่งได้แก่ การประเมินว่า โครงการที่จัดทำขึ้นนั้นมีความจำเป็นมากน้อย หรือมีความสมเหตุสมผลหรือไม่มีความเป็นไปได้หรือคุ้มค่ากับเงินทุนค่าใช้จ่ายเพียงไร โครงการที่ต้องการสำหรับกลุ่มเป้าหมายหรือได้รับการสนับสนุนจากเป้าหมายมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งขนาดและขอบเขตในการนำโครงการไปใช้ เป็นต้น การประเมินเหล่านี้จะช่วยในการประเมินสรุปตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร หรือผู้ให้ทุนที่จะตัดสินใจอนุมัตินำโครงการไปดำเนินการ

2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ โดยทำต่อเนื่องหรือขยายโครงการ และรับรองโครงการ ซึ่งได้แก่ การประเมินภายหลังจากโครงการได้ดำเนินการเสร็จแล้วเป็นการประเมินเพื่อให้รู้ว่าโครงการดังกล่าวยังมีความจำเป็นที่จะจัดทำให้มีอีกต่อไปหรือไม่ ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ ตอบแทนคุ้มค่ากับทุนที่สูญเสียไปมากน้อยเพียงใด และโครงการที่ดำเนินการไปนั้นก่อให้เกิดผลข้างเคียงไปนั้นก่อให้เกิดผลข้างเคียงทั้งทางบวกหรือทางลบหรือไม่

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงการซึ่งเป็นการประเมินเมื่อโครงการดำเนินไปได้ในระยะหนึ่ง หรืออยู่ในช่วงดำเนินการ ประเมินเพื่อปรับปรุงส่วนต่าง ๆ เช่น

3.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้รู้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้นั้นมีการดำเนินโครงการไปได้ระยะหนึ่งมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ ได้รับการยอมรับสนับสนุนในการดำเนินงาน เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์มากที่สุด

3.2 เนื้อหาของโครงการ เป็นการพิจารณาว่าเนื้อหาของโครงการ สารกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในโครงการมีความครอบคลุมเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์โครงการหรือไม่ ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามลำดับที่จะเอื้อต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ นอกจากนั้นก็ยังพิจารณาอีกว่าเนื้อหาสาระของโครงการดังกล่าวมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับภูมิหลังหรือพื้นเพเดิมของกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้รับบริการมากที่สุด

3.3 วิธีดำเนินโครงการ โดยพิจารณาว่าโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นมีกลุ่มเป้าหมายร่วมโครงการจำนวนมากน้อยเท่าใด เหมาะสมกับที่กำหนดไว้หรือไม่โครงการมีส่วนร่วมเพียงพอ โครงการมีการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างไร ผู้ร่วมโครงการได้รับการเสริมแรงสร้างแรงจูงใจได้มากที่สุด

3.4 สถานะแวดล้อมโครงการ หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองหรือการบริหารของผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการว่า ให้การสนับสนุนด้านการดำเนินโครงการหรือไม่อย่างไร สัมพันธภาพมีลักษณะอย่างไรขัดแย้งหรือไม่ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการหรือไม่ ทรัพยากรอื่น ๆ มีมากน้อยเพียงใด ตลอดจนการยอมรับหรือต่อต้านของสาธารณชนที่มีต่อโครงการมากที่สุด

4. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการสนับสนุนโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งได้แก่การพิจารณาการสนับสนุนโครงการจากสาธารณชน การเมือง แหล่งเงินทุน รวมทั้งนักวิชาชีพต่าง ๆ โดยต้องรู้ว่าแหล่งดังกล่าวมีแหล่งใดบ้างให้การสนับสนุนโครงการอย่างแท้จริงขณะโครงการดำเนินการอยู่

5. เพื่อที่จะได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการขัดขวางต่อต้านโครงการจากแหล่งต่าง ๆ ในทางตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของการประเมินในข้อที่ 4 นอกจากเราต้องรู้แหล่งที่ทำให้การสนับสนุนโครงการแล้วก็ตามบางครั้งการดำเนินการของโครงการก็ดำเนินการไปได้ไม่สะดวกและวัตถุประสงค์ไม่ได้รับการตอบสนอง ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าแหล่งใดบ้างที่ขัดขวาง และเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุง ให้โครงการสามารถดำเนินการไปได้สะดวก

6. เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการพื้นฐานด้านต่าง ๆ ซึ่งหมายถึง การรับรู้ความเข้าใจพื้นฐานอื่น ๆ ที่นอกจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการที่ทำการประเมินว่ามีผลต่อโครงการ ได้แก่ พื้นฐานการบริการประชาชน ด้านจิตวิทยา ด้านสังคมวิทยา และด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น จะเห็นว่าจากการประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ จะเป็นตัวช่วยให้การตัดสินใจว่าโครงการจะสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้มากหรือน้อยเพียงใด

จามจุรี จำเมือง (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ ด้วยการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่าของโครงการ

สรุป วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ โดยส่วนใหญ่แล้วก็จะกำหนดไว้ชัดเจน สามารถตรวจสอบความเป็นไปได้ในการทำการประเมินผลโครงการ มี 6 ประการ ด้วยกัน ได้แก่

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนนำโครงการไปใช้
2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจระหว่างดำเนินโครงการ
3. เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ
4. เพื่อใช้เป็นเทคนิคในการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ
5. เพื่อตรวจสอบความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ
6. เพื่อกำหนดวิธีการดำเนินโครงการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินมีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารงานเนื่องจากการประเมินให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

สมคิด พรหมขัย (2544, หน้า 30) ได้ชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ของการประเมินที่มีต่อการวางแผนการบริหารงานซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำ ไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดแผนงานและโครงการ การตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ
4. ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไรคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำราญ มีแจ้ง (2544, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ ดังนี้

1. ช่วยให้เห็นจุดประสงค์ของการดำเนินงานนั้นเหมาะสมและเป็นไปได้เพียงใด การดำเนินงานหรือโครงการใด ๆ จะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ของการดำเนินงาน การประเมินจะเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินโครงการและการดำเนินงานนั้นมีความเป็นไปได้เพียงใด

2. ทำให้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าได้ดำเนินงานไปแล้ว ได้ผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

3. กระตุ้นให้มีการเร่งรัดปรับปรุงการดำเนินงาน การประเมินจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ดำเนินงานมีการเร่งรัดและปรับปรุงการดำเนินงานเมื่อพบข้อบกพร่องในการดำเนินงาน

4. ช่วยให้เห็นข้อบกพร่องในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนซึ่งจะใช้เป็นหลักในการปรับปรุงการดำเนินงาน

5. ช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นการลดความสูญเปล่าในการใช้ทรัพยากร ผู้ดำเนินงานบางคนบางครั้งมักไม่ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีและเต็มความสามารถ ซึ่งการประเมินจะช่วยควบคุมการดำเนินงานให้มีคุณภาพได้

6. ช่วยให้ออกเสนอแนะผู้บริหารในด้านการดำเนินงาน ผู้บริหารต้องทราบข้อมูลทุกแง่มุมของผลการประเมิน ซึ่งผู้บริหารจะได้นำไปพิจารณาวินิจฉัยและตัดสินใจสั่งการได้ถูกต้อง

7. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมในครั้งต่อไป การประเมินผลโครงการที่ดำเนินในปัจจุบันจะทำให้ทราบข้อดีและข้อบกพร่องต่าง ๆ ของวิธีการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการแก้ไขที่จะดำเนินโครงการประเภทนี้ต่อไป

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, หน้า 92-93) ได้สรุปความสำคัญของการประเมินว่าเพื่อช่วยปรับปรุงการบริหารงานหรือโครงการ ตลอดจนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืองานที่รับผิดชอบอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสูงสุด

ประชุม รอดประเสริฐ (2549, หน้า 75) ได้สรุปถึงความสำคัญหรือคุณประโยชน์ของการประเมินผลโครงการ ไว้ดังนี้

1. การประเมินจะช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ และมาตรฐานของการดำเนินงาน มีความชัดเจนขึ้น การประเมินโครงการช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่กล่าวแล้วว่าโครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผน ดังนั้นเมื่อโครงการได้รับการตรวจสอบ วิเคราะห์ปรับปรุง แก้ไข จะทำให้การประเมินโครงการดำเนินไปด้วยดี
2. การประเมินโครงการมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากผลกระทบ (Impact) ของโครงการ และทำให้โครงการมีข้อที่จะทำให้เกิดความเสียหายลดน้อยลง
3. การประเมินโครงการมีส่วนสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน และประเมินโครงการยังเป็นการตรวจสอบและการควบคุมชนิดหนึ่ง
4. การประเมินโครงการมีส่วนร่วมในการสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการเพราะการประเมินโครงการมิใช่เป็นการควบคุมบังคับบัญชาหรือสั่งการ
5. การประเมินโครงการช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ กล่าวคือการประเมินโครงการจะทำให้ผู้บริหารให้ทราบอุปสรรค ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

สรุป ความสำคัญของการประเมินโครงการนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าขึ้นอยู่กับโครงการนั้น มีความสำคัญในระดับที่เป็นปัญหาต่อส่วนรวมแค่ไหน หากเป็นโครงการที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างไม่มีที่สิ้นสุดและส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยรวมแล้วจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ในอันที่จะเป็นกระจุกส่งเงาให้ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติโครงการได้รับรู้ข้อเท็จจริงในการตัดสินใจที่ดำเนินโครงการต่อไปหรือยุติโครงการภายใต้ปัจจัยแวดล้อมหรือผลการประเมินเชิงบวกหรือลบก็ตาม ที่จะทำให้การบริหารการพัฒนาที่มีประสิทธิผลต่อส่วนรวม เกิดประสิทธิภาพคุ้มค่าต่อการลงทุน และครอบคลุมในการแก้ไขปัญหาอย่างเท่าเทียมกันทุกฝ่าย

องค์ประกอบของการประเมินโครงการ

สุวิมล ตรีภานนท์ (2548, หน้า 11) ได้แบ่งองค์ประกอบของการประเมินโครงการ ดังนี้

1. สิ่งที่จะประเมิน ได้แก่ นโยบาย แผนงาน โครงการ องค์กร วัสดุอุปกรณ์
2. ผู้ใช้ผลการประเมิน ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการ เจ้าของเงินทุนว่าต้องการทราบอะไรจากการประเมิน
3. ผู้ประเมิน ซึ่งอาจเป็นบุคคล หรือคณะบุคคลที่อยู่ในโครงการหรืออยู่นอกโครงการ
4. วิธีดำเนินการประเมิน หรือ กระบวนการประเมิน

ชนิดของการประเมินโครงการ

สุวิมล ตรีภานนท์ (2548, หน้า 9-10) กล่าวว่า iva การประเมินเป็นสิ่งที่ควรทำควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการ นับตั้งแต่การเลือกโครงการ การวางแผนโครงการ การดำเนินงานตามโครงการ จนถึง การประเมินผลสุดท้ายของโครงการ ชนิดของการประเมินจะแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาของการประเมินดังต่อไปนี้

Needs Assessment หมายถึง การประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคม เพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ เป็นการประเมินก่อนเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ สังคมเพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ เป็นการประเมินก่อนเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ

Feasibility Study หมายถึง การประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคม เพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใด ๆ นิยมประเมินใน 6 ด้าน คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ เป็นการพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนที่ได้รับ
2. ด้านสังคม เป็นการพิจารณาว่าโครงการหรือแผนงานไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นที่รองรับของสังคม
3. ด้านการเมือง เป็นการพิจารณาว่าการดำเนินงานจะมีข้อขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นหรือไม่ ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนทางการเมือง
4. ด้านบริหาร เป็นการพิจารณาถึงขีดความสามารถขององค์กรที่เกี่ยวข้องว่ามีความสามารถที่จะดำเนินการตามแผนได้หรือไม่
5. ด้านเทคนิค เป็นการพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน
6. ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการพิจารณาว่าโครงการหรือแผนงานที่จัดทำขึ้นมีผลต่อการทำลายสิ่งแวดล้อมหรือไม่

Context Evaluation หมายถึง การประเมินบริบทของโครงการ ว่ามีความเหมาะสมประกอบด้วยความเป็นจริงของโครงการ ความต้องการโครงการของกลุ่มเป้าหมาย ความเหมาะสมของโครงการต่อกลุ่มเป้าหมายและความเหมาะสมต่อพื้นที่ดำเนินโครงการ

Input Evaluation หมายถึง การประเมินความพร้อมของสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำเข้ารวมในโครงการ ประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ แนวทางจัดการ วัสดุอุปกรณ์

Process Evaluation หมายถึง การประเมินการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ ว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด

Monitoring Evaluation หมายถึง การติดตามกำกับงาน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน หรือ โครงการที่วางไว้หรือไม่

Formative Evaluation หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ เมื่อดำเนินการไปได้ระยะหนึ่ง เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงแก้ไขโครงการ

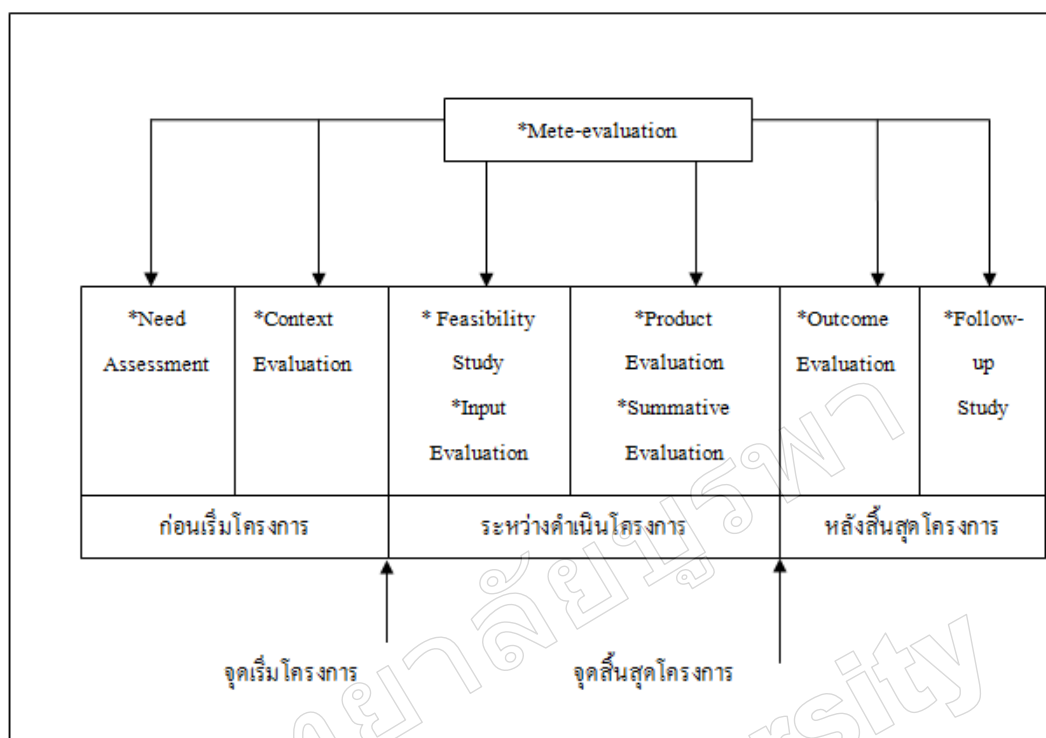
Product Evaluation หมายถึง การประเมินผลที่ได้จากโครงการว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่เพียงใด

Summative Evaluation หมายถึง การประเมินผลสรุปของโครงการ หลังจากสิ้นสุดการดำเนินโครงการนั้น เพื่อนำผลไปประกอบการตัดสินใจว่า ควรปรับปรุงแก้ไข สานต่อหรือยุติโครงการ

Outcome Evaluation หมายถึง การประเมินผลที่เกิดจากโครงการทั้งหมด ทั้งที่คาดหวังและที่ไม่ได้คาดหวัง

Follow-up Study หมายถึง การติดตามผลที่เกิดขึ้นจากโครงการเมื่อโครงการสิ้นสุดไปแล้วจะมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ เพื่อตรวจสอบความคงอยู่ ความก้าวหน้า และการพัฒนาอันเป็นผลมาจากการได้รับ โครงการที่กำหนด

Meta Evaluation หมายถึง การประเมินโครงการ ประเมินเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการประเมิน นิยมใช้ประเมินการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) และการประเมินผลที่เกิดขึ้น (Outcome Evaluation)

ภาพที่ 2-1 ประเภทของการประเมินตามช่วงเวลาของโครงการ (สุวิมล ติรกานันท์, 2548, หน้า 10)

ประเภทของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ มีหลายประเภทได้การแบ่งออกตามลักษณะต่าง ๆ ที่นักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ มีดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, หน้า 93-94) ได้แบ่งประเภทของการประเมินโครงการไว้หลายประเภท ดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินขณะโครงการหรือกิจกรรมนั้นกำลังดำเนินการอยู่ ซึ่งสามารถนำผลประโยชน์ไปปรับปรุงดำเนินงานได้ดีขึ้นอย่างทันท่วงที และการประเมินเพื่อตัดสินผล (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ระดับผลสัมฤทธิ์ของผลงานหรือโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

2. แบ่งตามยึดหลักในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินที่ยึดเป้าหมายของโครงการหรืองานที่เป็นเกณฑ์ ที่เรียกว่า Goal Based Evaluation การประเมินตามแนวทางนี้ ผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องทราบเป้าหมายของโครงการเป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้น

ทั้งผลโดยตรง และผลโดยอ้อมของโครงการตลอดจนประเมินผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบของโครงการ

3. แบ่งตามลำดับเวลาประเมิน โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ การประเมินก่อนทำโครงการไปปฏิบัติ (Intrinsic Evaluation) โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนงานโครงการก่อนเสนอเพื่อขออนุมัติให้ดำเนินการกระบวนการดังกล่าว เรียกว่าวิเคราะห์โครงการ (Project Appraisal or Analysis) ระยะที่ 2 คือ การประเมินขณะดำเนินงานหรือโครงการ (On Going Evaluation) เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของโครงการผลการประเมินระยะนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงดำเนินงาน และระยะสุดท้าย คือ การประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ และหลังเสร็จสิ้นโครงการระยะหนึ่ง กระบวนการประเมินหลังจากโครงการสิ้นสุดไประยะหนึ่ง เรียกว่า กระบวนการติดตามผล (Follow-up Study หรือ Tracer Study)

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2548, หน้า 30) ได้แบ่งการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Primary Evaluation) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ก่อนที่จะเริ่มโครงการใด ๆ หรืออาจศึกษาประสิทธิภาพของตัวป้อน ความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหาอุปสรรคความเสี่ยงของโครงการตลอดจนผลลัพธ์หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ

2. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ ผลที่ได้จะช่วยตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง และตรวจสอบให้เป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้องโดยทั่วไปจะประเมิน เช่น

- 2.1 เพื่อทบทวนโครงการ
- 2.2 เพื่อเพิ่มเติมแผนของโครงการ
- 2.3 เพื่อทบทวนแบบสอบถาม
- 2.4 เพื่อคัดเลือกวิธีการที่เหมาะสม
- 2.5 เพื่อกำหนดตารางให้สอดคล้องกับการดำเนินการ
- 2.6 เพื่อเตรียมข้อมูลข่าวสารสำหรับรายงาน และเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ
- 2.7 เพื่อแนะนำปรับปรุง แก้ปัญหา และวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ของโครงการ

3. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ หรือการประเมินผลผลิต (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลรวมและสรุปการดำเนินงานของโครงการ ประเมินเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว สำหรับโครงการระยะยาวอาจใช้การประเมินแบบนี้ เป็นการสรุปย่อในแต่ละช่วงเวลาต่าง ๆ ก็ได้

4. การประเมินประสิทธิภาพ เป็นการประเมินโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ที่ผ่านมายังจำกัดประเมินเฉพาะผลผลิตเพื่อให้ทราบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวเท่านั้น เพื่อสนองตอบผู้ให้ทุนหรือผู้บริหาร แต่ปัจจุบันนักประเมินได้ให้ความสำคัญกับการประเมินประสิทธิภาพ ถือว่าเป็นการประเมินที่สำคัญ เพื่อให้โครงการนั้นดำเนินการไปสอดคล้องกับ สภาพของสังคม

อรรถ ศักดิ์สูง (2551) แบ่งการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท

1. ประเมินก่อนดำเนินโครงการ (Ex-ante' Evaluation) จุดมุ่งหมายจะวิเคราะห์ข้อมูล ก่อน คือ สำรวจความต้องการ (Need Assessment) และศึกษาหาความเป็นไปได้ (Feasibility) คือ พิจารณาสภาพความพร้อมในการดำเนินโครงการ
2. ประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Formative Evaluation) เพื่อศึกษาหาความก้าวหน้า ของโครงการ เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคแต่ละช่วง และนำข้อมูลมาปรับปรุง
3. ประเมินเสร็จสิ้นโครงการ (Summative Evaluation) เพื่อดูว่าบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายมากน้อยเพียงใด เน้นผลที่เกิดจากโครงการ
4. ประเมินหลังเสร็จสิ้นโครงการ (Follow-up) คือ การติดตามงานเป็นขั้นสุดท้ายของ การประเมินโครงการ ดูสภาพความสำเร็จ ความล้มเหลวของโครงการ ผลที่เกิดจากโครงการสรุป ประเภทการประเมินโครงการ

จักรวัชร ศิริวรรณ (2555) กล่าวว่า การแบ่งประเภทการประเมินโครงการคงมิใช่เป็น การกำหนดเกณฑ์เด็ดขาด แต่จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์หลายชนิดมาจำแนกประเภท เช่น ใช้เวลา วัตถุประสงค์ วิธีการ และรูปแบบการประเมินมาบ่งบอกถึงประเภทของการประเมิน ซึ่งในที่นี้ อาจจำแนกการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary Evaluation) เป็นการศึกษา วิเคราะห์ และประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนที่จะเริ่มโครงการใดโครงการหนึ่ง ซึ่งจะมีประโยชน์ในแง่การตัดสินใจว่าดำเนินโครงการต่อไปหรือไม่ อย่างไร โดยทำการศึกษา ถึงสภาพแวดล้อมเชิงปฏิบัติการ (Operating Environment) ของโครงการ ความพร้อมและความ เหมาะสมของปัจจัยนำเข้า อันได้แก่ ขีดความสามารถ ประสิทธิภาพ และความพร้อมของบุคลากร เครื่องมือ งบประมาณ และกระบวนการงบประมาณ รวมไปถึงสมรรถนะในการบริหารจัดการ ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของกระบวนการที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการ โครงการ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และความเสี่ยงของการดำเนินโครงการ รวมไปถึงประสิทธิผลที่คาดว่าจะ ได้รับ แต่ในขณะเดียวกันยังมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ ในด้านต่าง ๆ อาทิ การประเมินผลกระทบด้านสังคม (Social Impact Assessment: SIA)

การประเมินผลกระทบด้านนิเวศ (Ecological Impact Assessment: EIA) การประเมินผลกระทบด้านการเมือง (Political Impact Assessment: PIA) การประเมินผลกระทบด้านเทคโนโลยี (Technological Impact Assessment: TIA) การประเมินผลกระทบด้านประชากร (Population Impact Assessment: PIA) การประเมินผลกระทบด้านนโยบาย (Policy Impact Assessment: POIA) การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Impact Assessment) เป็นต้น

2. การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ ผลที่ได้จากการประเมินระหว่างดำเนินโครงการนั้น อาจจะกระทำในระหว่างขั้นตอนการพัฒนาโครงการ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives) ของโครงการเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ยิ่งไปกว่านั้น การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ อาจจะกระทำในระหว่างขั้นตอนการดำเนินโครงการ ซึ่งจะมีส่วนช่วยตรวจสอบว่าโครงการได้ถูกดำเนินการไปตามแผนของโครงการหรือไม่ อย่างไร ซึ่งเรียกอย่างเฉพาะเจาะจงว่า Implementation Evaluation อย่างไรก็ดี การประเมินระหว่างดำเนินโครงการนี้ อาจเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการว่า โครงการได้ถูกดำเนินการไปอย่างได้ผลดีหรือไม่ เพียงใด ซึ่งเรียกอย่างเฉพาะเจาะจงว่า Progress Evaluation

3. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Summative Evaluation) หรืออาจเรียกว่า การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลรวมสรุปภายหลังการสิ้นสุดการดำเนินโครงการในการรวมสรุปข้อมูลอันเกิดจากโครงการระยะยาวนั้น จะรวบรวมจากผลของการประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Formative Evaluation) ทำให้เป็นผลของการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Summative Evaluation) ซึ่งผลรวมสรุปที่ได้จะนำสู่การรายงาน ว่าโครงการได้บรรลุเป้าประสงค์ขององค์กร (Corporate Goals) หรือไม่ อย่างไร ตลอดจนการรายงานถึงสถานภาพของโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไร พบปัญหาหรืออุปสรรคอะไรในการดำเนินโครงการ เพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการโครงการของหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้นในการดำเนินโครงการนี้ หรือโครงการอื่น ๆ ต่อไป

4. การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation) เป็นการประเมินโครงการที่มุ่งเน้นตรวจสอบผลผลิตและกระบวนการได้มาซึ่งผลผลิต และมุ่งที่จะทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลว รวมไปถึงความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารโครงการหรือผู้ให้ทุนว่า จะการยุติหรือขยายการดำเนินโครงการ ยิ่งไปกว่านั้น ในปัจจุบัน การประเมินประสิทธิภาพโครงการยังมีความสำคัญเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการประเมินประสิทธิภาพโครงการนั้นเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในแง่ของประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐกิจ ซึ่งถือเป็นแนวคิดกระแสหลักในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM)

Scriven (1969 อ้างถึงใน กัญญา เชื้อเงิน, 2551, หน้า 33) ได้จำแนกการประเมินโครงการโดยใช้ช่วงเวลาเป็นเกณฑ์ได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การประเมินระหว่างโครงการ (Formative Evaluation) เป็นการประเมินในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานอยู่โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอข้อมูลที่จำเป็นให้กับผู้บริหารได้ปรับปรุงแก้ไขโครงการให้ดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินระหว่างโครงการมีคุณค่าต่อกระบวนการวางแผนเป็นอย่างมาก

2. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Summative Evaluation) เป็นการประเมินภายหลังจากการดำเนินงานโครงการได้สำเร็จลงแล้ว และผู้ประเมินวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจว่า โครงการนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด สมควรที่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่

สรุป จากการศึกษาการแบ่งประเภทของการประเมินโครงการ มีนักวิชาการกล่าวไว้หลายประเภท ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันและแต่ละประเภทมีเกณฑ์แตกต่างกัน การแบ่งประเภทการประเมินโครงการคงมิใช่เป็นการกำหนดเกณฑ์ แต่จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์หลายชนิดมาจำแนกประเภท เช่น ใช้เวลา วัตถุประสงค์ วิธีการ และรูปแบบการประเมินมาบ่งบอกถึงประเภทของการประเมิน ซึ่งในที่นี้อาจจำแนกการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary Evaluation) เป็นการศึกษาประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ก่อนที่เริ่มโครงการใด ๆ โดยอาจทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัยป้อนความเหมาะสมของกระบวนการที่คาดว่าจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ปัญหา อุปสรรค ความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนผลลัพธ์ หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับในขณะเดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ

2. การประเมินระหว่างดำเนินการโครงการ (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงเป็นสำคัญซึ่งมักจะใช้ประเมินผลระหว่างแผนหรือระหว่างพัฒนาโครงการ ผลที่ได้จาก Formative Evaluation นั้น จะช่วยตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง นอกจากนั้น Formative Evaluation อาจใช้ในระหว่างดำเนินโครงการจะช่วยตรวจสอบว่าโครงการได้ดำเนินไปตามแผนของโครงการอย่างไร อาจเรียกชื่อเฉพาะว่า Implementation Evaluation หรือ Formative Evaluation อาจตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการว่าดำเนินได้ผลเพียงไร เรียกว่า Progress Evaluation

3. การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการหรือประเมินผลผลิต (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลรวมสรุป มักจะใช้ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ สำหรับโครงการที่มีการดำเนินระยะยาวก็อาจใช้ Summative Evaluation ในการสรุปข้อความระยะยาวต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้จากระยะต่าง ๆ จะช่วยให้มีการประเมินสรุปรวมนั้น ส่วนใหญ่จะรวบรวมจากผลของ Formative Evaluation

เป็น Summative Evaluation ซึ่งผลสรุปที่ได้จะนำสู่การรายงานว่า โครงการได้บรรลุเป้าหมาย (Goals) หรือไม่อย่างไร ตลอดจนการรายงานถึงสถานภาพของโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงไร มีปัญหาหรืออุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารโครงการสามารถนำไปสู่การตัดสินใจว่า โครงการนั้นควรดำเนินการต่อหรือยกเลิก

4. การประเมินประสิทธิภาพ การประเมินโครงการโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่ผ่านมา ยังจำกัดอยู่แต่เพียงการประเมินผลผลิต โดยมุ่งที่จะทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ให้บริการหรือผู้ให้ทุนในการยุติหรือขยายโครงการ แต่ในปัจจุบันนักประเมินและผู้บริหารโครงการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินประสิทธิภาพของโครงการด้วย โดยถือว่าเป็นประเภทของการประเมินที่จำเป็นสำหรับโครงการบริการทั่วไป เพราะจะช่วยเสริมให้โครงการเหล่านั้น สามารถดำเนินการอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาท้องถิ่น หรือโครงการที่เป็นตัวกำหนดเกณฑ์สำคัญสำหรับประกันโครงการขนาดใหญ่ระดับชาติ ที่จะไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยไม่จำเป็น การดำเนินโครงการบริการสังคมนั้นจะไม่มุ่งแต่เพียงความสำเร็จของโครงการเท่านั้น แต่จะต้องให้คุ้มค่าในเชิงของประสิทธิภาพด้วย

รูปแบบของการประเมินโครงการ

การพิจารณากลุ่มของการประเมิน นอกจากจะมีการแบ่งออกเป็นประเภทหรือชนิดของการประเมิน (Type of Evaluation) สามารถแบ่งตามลักษณะของการประเมินโดยการพิจารณา รูปแบบของการประเมิน (Evaluation Model) ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิวัฒนาการของแนวคิดในเรื่องของการประเมินโครงการที่ได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับ การจัดรูปแบบของการประเมินโครงการ มีผู้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบ (Approach) ในการประเมินไว้มากมายหลายรูปแบบแต่ละแบบมีแนวความคิด ทฤษฎี เหตุผล และวิธีการประเมินที่มีผู้นิยมนำไปใช้เป็นแบบอย่าง (Model) ในการประเมินสภาพการณ์ของปัญหาที่จะประเมินต่างกันไป การจัดกลุ่มรูปแบบการประเมินโครงการแบ่งออกเป็นสามกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ (สมคิด พรหมจ้อย, 2552, หน้า 50)

รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ สำหรับใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการของผู้บริหาร ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสต๊อฟเฟิลบีม และอัลคิน

รูปแบบการประเมินของสต๊อฟเฟิลบีม สต๊อฟเฟิลบีม และคณะ (เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2551, หน้า 58-61) ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินการใด ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำ

โครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ

2. การประเมินตัวป้อนเข้า เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

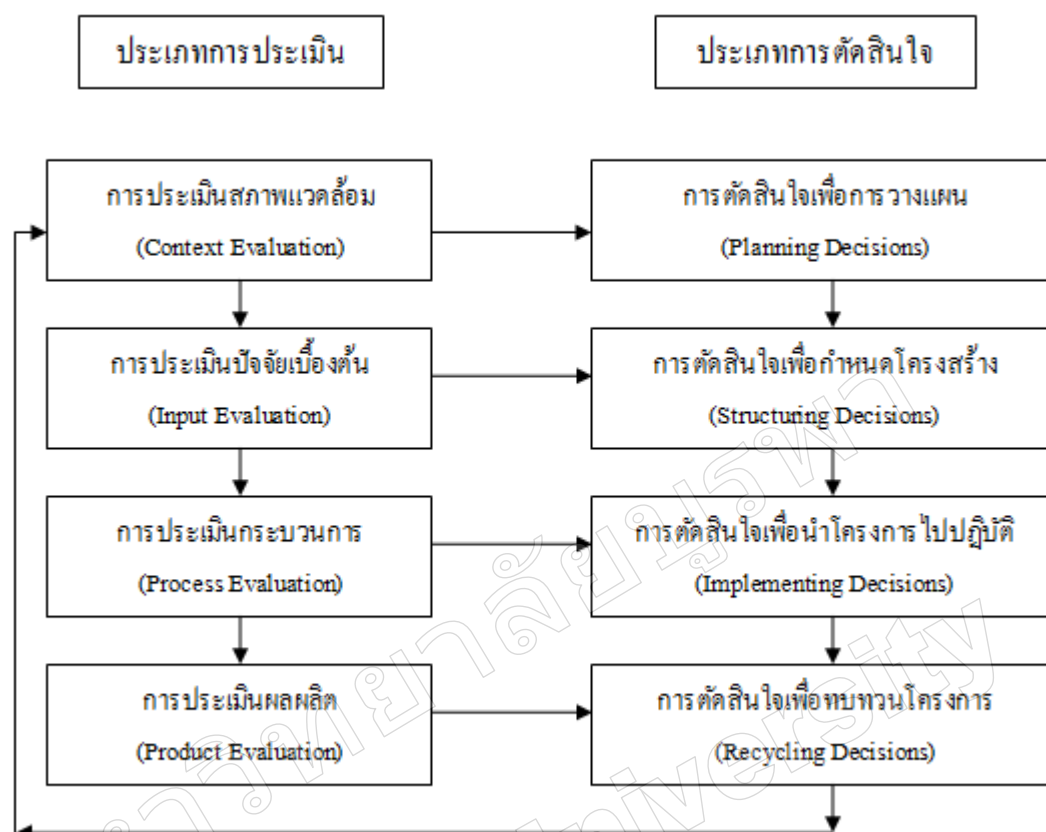
สิ่งที่ควบคู่กับการประเมินทั้ง 4 ประเภทข้างต้น ได้แก่ การตัดสินใจเพื่อดำเนินการใด ๆ ซึ่งสามารถจะแบ่งออกได้อีกเป็น 4 ประเภทเช่นกัน คือ

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินสถานะแวดล้อม มีบทบาทที่สำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินตัวป้อน มีบทบาทสำคัญ คือ การกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินกระบวนการ มีบทบาทสำคัญ คือ ควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางการทำงานให้ได้ผลดีที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อการทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่อาศัยผลจากการประเมินที่เกิดขึ้น มีบทบาทหลัก คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการยุติ ล้มเลิก หรือขยายโครงการในช่วงเวลาต่อไป แนวคิดและเป้าหมายของการประเมินตามทีสตัฟเฟิลบีม ได้เสนอมานี้ก็เพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ดังรูปแบบความสัมพันธ์ของการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินตามโมเดลของสตัฟเฟิลบีม ดังแสดงในภาพที่ 2-2

ภาพที่ 2-2 ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ และประเภทประเมินตามโมเดลของสตาร์เฟลด์บีม
(เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2551, หน้า 61)

รัตนะ บัวสนธิ์ (2540, หน้า 86-87) ได้ให้ความหมายคำย่อ CIPP ว่า มาจากส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงการที่จะทำการประเมิน ได้แก่

การประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการ หมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการแต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชน และกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชากร กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับชั้น และหน่วยงาน

การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคนหรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือและครุภัณฑ์การประเมิน ปัจจัยนำเข้าจะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้อัตลักษณ์การประเมิน ปัจจัยนำเข้าจะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความ

เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่และ
ช่วยให้เกิดการวางแผน การจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสม

การประเมินกระบวนการ การดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินที่เกี่ยวกับวิธีการ
จัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยนำเข้ามาใช้อย่างเหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับ
ขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ
เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมและ
มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจาก
การประเมินโครงการว่า ได้ผลมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนด
ไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ซึ่งจะเป็น
ตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ การประเมินในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตัดสินใจ
ปรับปรุงขยายโครงการและนำไปใช้ต่อเนื่องต่อไป หรือเพื่อล้มเลิกโครงการ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544, หน้า 184-194) กล่าวว่า การประเมินแบบชิปปี้ ไม่ใช่เป็น
การประเมินแต่เพียงแต่ให้บรรลุวัตถุประสงค์เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียด
เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะ
เป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้ จุดเด่น จุดด้อย ของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุง
กิจกรรม แผนการประชุมได้ทันที่ และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประเมินสิ้นสุดลง
แล้วบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมที่เหมาะสม กรอบความคิดการประเมินแบบชิปปี้ จึงเป็น
ที่นิยมใช้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้
เป็นอย่างดี ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารได้เป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่ เข้าใจง่าย
สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง มโนทัศน์เบื้องต้นของรูปแบบชิปปี้ นั้น ประเภท
ของการตัดสินใจที่แตกต่างกันเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกันสตัฟเฟิลบีม
ได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ 4 ประเภท
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม หรือบริบท เป็นการประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม
นโยบายทางการศึกษา นโยบายทางการเมือง ความต้องการของสังคม ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ
ตลอดจนปรัชญาทางการศึกษา ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจวางแผน กำหนดนโยบาย
กำหนดเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับโครงการ

2. การประเมินตัวป้อน หรือปัจจัยนำเข้า เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัย
เบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณหรืออื่น ๆ โดยจะนำไปใช้ประโยชน์

ในการตัดสินใจวางโครงการ หรือหาวิธีการที่จะดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นวิธีการหรือยุทธวิธีที่เป็นไปได้ในการประเมินทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่

3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินงานเพื่อระบุจุดเด่นจุดด้อยของแนวทางที่เลือกใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หลังจากนำไปปฏิบัติจริงเพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการต่าง ๆ ให้เหมาะสมได้ทันทั่วทั้งขณะที่การดำเนินงานนั้นกำลังกระทำอยู่เพื่อสามารถดำเนินการตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ด้วยดี

4. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินหลักจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดลงแล้ว เพื่อเป็นการตัดสินใจคุณค่า ผลผลิตของโครงการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าในการดำเนินงานนี้ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะปรับปรุงโครงการหรือให้ดำเนินการโครงการต่อไปหรือยุบเลิกโครงการนั้น ๆ

จอร์จ ไรทท์ (2547 อ้างถึงใน พันธศักดิ์ ศรีบุหงา, 2550, หน้า 16-18) กล่าวถึงรูปแบบของการประเมินแบบชิปปี้ ไว้ว่า Sutflebeam (1985) นักประเมินชาวสหรัฐอเมริกา เป็นผู้เสนอแนวคิดในการประเมินที่เป็นระบบและเป็นพลวัต (Dynamic mode) โดยมุ่งเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งนี้ Sutflebeam มองว่าการประเมินเป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยคำว่า CIPP ย่อมาจากคำว่า 1) สถานะแวดล้อม 2) สิ่งนำเข้า 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิต ซึ่งการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดขอบเขตของการประเมิน เป็นต้น อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ เช่น

1.1 เป็นโครงการที่เสนอปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายของหน่วยเหนือหรือไม่

1.3 เป็นโครงการที่เป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเหมาะสมหรือไม่ อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบปัญหาสำคัญ ๆ เช่น

2.1 ปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการเหมาะสมพอเพียงหรือไม่

2.2 กิจกรรม/ ยุทธวิธี/ ทางเลือกที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด

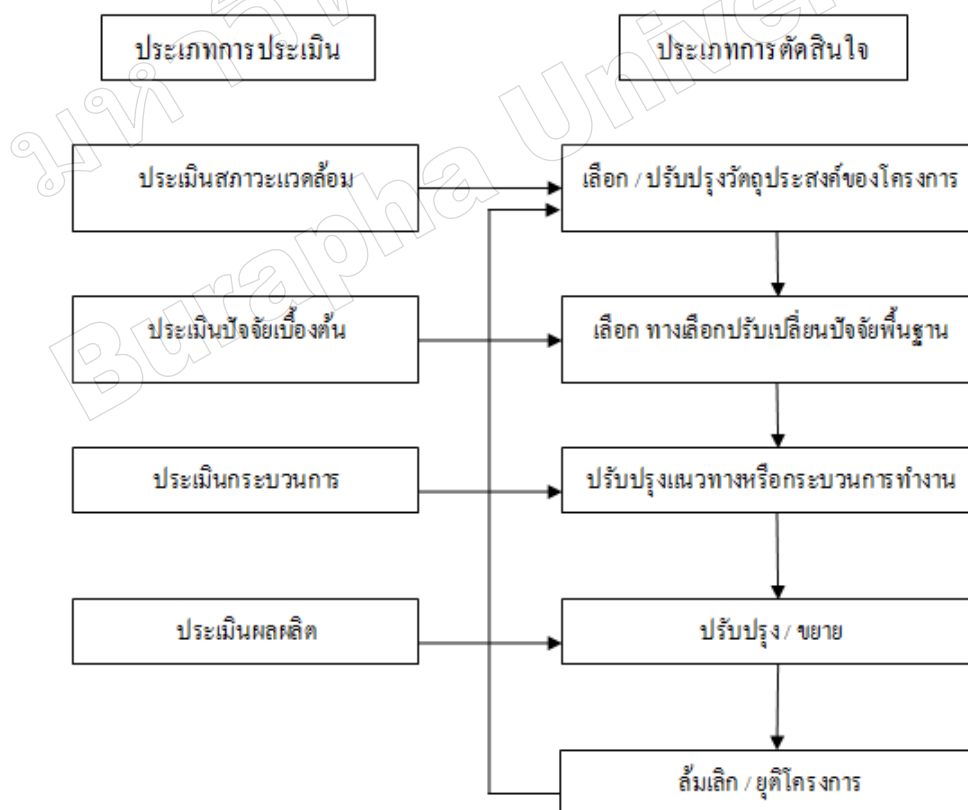
3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานการปฏิบัติงานของโครงการนั้น ๆ ด้วย หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการตรวจสอบ เพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

3.1 การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนหรือไม่ กิจกรรมใดทำได้ หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด

3.2 เกิดปัญหา อุปสรรค เกิดความไม่ราบรื่น ไม่คล่องตัวหรือไม่ อย่างไร

4. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อวัดผลของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลการรายงานผลที่ได้จากการประเมินการสภาวะแวดล้อมและการประเมินกระบวนการ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ ๆ

สรุปประเภทของการประเมินและลักษณะของการตัดสินใจจากระบบความคิดของ Sutfflebeam ดังแสดงไว้ภาพที่ 2-3 ดังนี้

ภาพที่ 2-3 รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีมและลักษณะการตัดสินใจ

(จิรพันธ์ ไตรทิพจรัส, 2547 อ้างถึงใน พันธุ์ศักดิ์ ศรีบุหงา, 2550, หน้า 17-18)

Stufflebeam (2003 อ้างถึงใน จามจุรี จำเมือง, 2555) ได้กล่าวว่า หลักการประเมินรูปแบบชิปป์ประกอบด้วยการประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต รายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการศึกษาความจำเป็น สภาพปัญหา ผลประโยชน์ที่ได้รับและโอกาสการดำเนินงานที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีขั้นตอน ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลส่วนนี้ไปใช้ประกอบการพิจารณาหาวิธีการดำเนินการที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวัง
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการศึกษาส่วนประกอบ องค์ประกอบ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กลวิธี ทางเลือกในการดำเนินโครงการ แผนการปฏิบัติงาน ทรัพยากร ทีมงาน และงบประมาณ เพื่อที่จะได้บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผลงานบรรลุตามเป้าหมาย การประเมินขั้นนี้จะทำให้ทราบถึงทรัพยากรที่เหมาะสม สามารถเตรียมโครงร่างงาน สิ่งของ อุปกรณ์ บุคลากร ทีมงาน ตารางการทำงานและกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อแผนการปฏิบัติงาน อันเป็นการเตรียมการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดตามมา การประเมินขั้นนี้จัดเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการประเมินรูปแบบชิปป์
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ประกอบด้วยวิธีปฏิบัติงาน กลวิธี การดำเนินงานของทีมงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้จักใช้คนให้เหมาะกับงานจึงจะได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์จากโครงการที่ได้ดำเนินมา ซึ่งอาจเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ก็ได้ เป็นการศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว ผลที่ได้จะทำให้ผู้ประเมินทราบว่าผลการดำเนินการตามโครงการที่ผ่านมาประสบผลอย่างไร เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้หรือไม่

สมพิศ สุขแสน (2552, หน้า 3) กล่าวว่า สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรก ของ “CIPP Model” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา ความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้จะประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/ แผนงาน/ โครงการ ซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ แต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย/ แผนงาน/ โครงการเท่าที่ควร

รูปแบบการประเมินของอัลกิน

Alkin (1969 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2552, หน้า 53) ได้เสนอรูปแบบการประเมินเรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวความคิดของ Alkin คือ การประเมินเพื่อการตัดสินใจ การประเมินจะประกอบด้วย การจัดหาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจในการประเมิน จำเป็นต้องประเมินในเรื่องต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบาย หรือพรรณาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบ สภาพที่แท้จริงและความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยทำให้เราสามารถกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษา ได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ กัน

2. การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการนักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมายพร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับการใช้วิธีดำเนินการต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้การประเมินจากเกณฑ์ภายนอก และการประเมินจากเกณฑ์ภายใน

3. การประเมินการนำไปใช้หรือการดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่าการดำเนินงานของโครงการ

นั้นได้ เป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงใด

4. การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูล ที่นำมาใช้ในการดำเนิน โครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมายและมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อน เกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้น นักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในทุก ๆ ด้านของโครงการ ตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

5. การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้ นักประเมิน ต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของ โครงการและศักยภาพในการสรุปอ้างอิง ไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ หรือนำไปใช้กับโครงการ ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้กว้างขวางเพียงใด ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้จากนักประเมินจะทำให้ผู้บริหาร ได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินการกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่หรืออาจจะ ขยายโครงการออกไปอีก เป็นต้น

ภาพที่ 2-4 รูปแบบการประเมินโครงการของอัลคิน (สมคิด พรหมจ้อย, 2552, หน้า 54)

รูปแบบการประเมินที่เน้นการวินิจฉัย หรือการตัดสินคุณค่า เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นกระบวนการของการกำหนด และวินิจฉัยคุณค่าของโครงการ โดยเทียบกับเกณฑ์ภายในและเกณฑ์จากภายนอก ได้แก่ รูปแบบของสคริฟเวน (Scriven) สเตค (Stake) และโพรวิส (Provus)

รูปแบบของสคริฟเวน

Scriven (1967 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2552, หน้า 57-59) ได้เสนอแนะว่าในเรื่องการประเมินเพื่อปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ การประเมินความก้าวหน้าไม่จำเป็นต้องใช้นักประเมินอาชีพ อาจจะเป็นนักประเมินสมัครเล่น หรือเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่า หรือการประเมินผลสรุปนั้นควรจะ

แยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลต่าง ๆ ให้ชัดเจนรวมทั้งควรจะได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างประเมินกับผู้ดำเนินงานในโครงการด้วย

วิธีการประเมิน ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำไปใช้ได้ 2 วิธี คือ

1. การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงานหรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ ประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น เนื้อหาจุดมุ่งหมาย กระบวนการ การให้คะแนนและเจตคติของครูเป็นการประเมินก่อนที่จะนำไปปฏิบัติงาน

2. การประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-off Evaluation) คุณค่าจากผลที่เกิดขึ้นจากการใช้เครื่องมือวัดกับนักเรียน เป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ เช่น ผลที่ได้จากคะแนนสอบหรือผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริหาร การประเมินประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ จึงจัดว่าเป็นการตัดสินคุณค่าของโครงการโดยอิงเกณฑ์ภายนอก

การประเมินโดยการเปรียบเทียบ

สคริฟเวน มีความเห็นที่แตกต่างกับครอนบาค ในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมาใช้ในการประเมิน ซึ่งสคริฟเวน เป็นบุคคลที่เห็นว่าการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมีข้อดีมากกว่าการไม่ใช้กลุ่มเปรียบเทียบ การใช้กลุ่มเปรียบเทียบจะเป็นการประหยัดกว่า ไม่ต้องทำการศึกษาในระยะยาว และใช้กลุ่มตัวอย่างมาก ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก นอกจากนี้แล้วสคริฟเวนยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มย่อย (Micro-studies) ด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์มากกว่าการศึกษาประชากรทั้งหมด (Cross-studies) และทำได้ง่ายและบ่อยครั้งกว่า

คุณค่าและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

สคริฟเวน เป็นนักประเมินที่ให้ความสำคัญในการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับ เขาเชื่อว่าการประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในเรื่องคุณค่าที่ได้รับ โดยการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการ คือ

1. ความเป็นประโยชน์ นักประเมินควรจะต้องพิจารณาว่า สิ่งลงทุนไปนั้นมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด คู่มีค่ากับค่าใช้จ่ายที่จะต้องนำไปหรือไม่
2. ขวัญหรือกำลังใจ หรือคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินโครงการ ควรพิจารณาด้วยว่า ผลของโครงการจะทำให้ขวัญและกำลังใจหรือคุณธรรมของผู้ร่วมโครงการเป็นอย่างไร
3. ค่าใช้จ่าย เป็นเรื่องสำคัญมาก แต่นักประเมินไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการประเมิน

การประเมินไม่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Free Evaluation)

การประเมินโดยทั่วไป นักประเมินจะยึดจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นหลักดูความสอดคล้องการปฏิบัติงานกับจุดมุ่งหมายของโครงการ แต่สคริฟเวน มีความเห็นว่า นักประเมินไม่ควรให้ความสนใจเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการที่ตั้งไว้เพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสนใจกับผลที่เกิดขึ้นกับโครงการ ซึ่งนอกเหนือจากจุดมุ่งหมายของโครงการ ไม่ว่าผลอันนั้นจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งผลบางอย่างอาจให้ความสำคัญมากก็ได้

รูปแบบของสเตค

Stake (n.d. อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2552, หน้า 59-62) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของครอนบาคและสคริฟเวน เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติในการประเมินของสเตค ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการ การประเมินตามความเห็นของสเตค หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของโครงการ จุดมุ่งหมายของการประเมินมีอยู่ 2 ประการ คือ เพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้น และเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการ

วิธีการประเมิน

สเตคได้เสนอโครงการของรูปแบบการประเมิน ใช้ชื่อว่ารูปแบบการประเมินเคาน์เทนซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างรูปแบบนี้ได้จำแนกข้อมูลการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกบรรยาย (Description Matrix) และเมตริกตัดสินคุณค่า (Judgment Matrix) และได้เสนอว่าก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้น ๆ ด้วย การประเมินโครงการตามแนวคิดของสเตค ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลแท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูลมีมากมายและวิธีการเก็บข้อมูลมีหลายวิธี ข้อมูลที่ต้องการคือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบายและการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินนี้ได้จำแนกสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินโครงการ
2. การปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินการ กิจกรรมที่ปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูและนักเรียน พฤติกรรมระหว่างบุคคลปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นต้น
3. ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcomes) หมายถึง ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ ในการเก็บข้อมูลผู้ประเมินจะต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้แบ่งแยกเป็น 4 ประเภท คือ

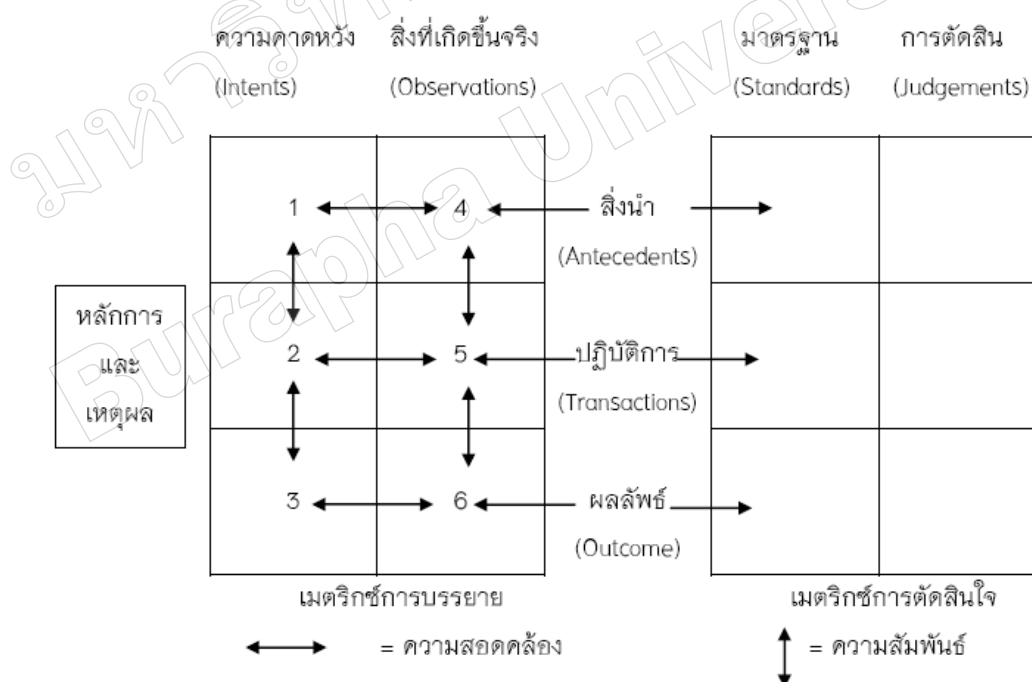
3.1 ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่เราคาดหวังไว้ จำแนกเป็น ความคาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงาน โครงการ

3.2 สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจำแนกเป็น สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงาน

3.3 มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน คุณลักษณะที่ควรจะมี หรือควรจะได้รับเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

3.4 การตัดสินใจ (Judgment) หมายถึง การพิจารณาผลการตัดสินใจ เป็นการพิจารณา ผลสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและการดำเนินงาน

ในการประเมินผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการบรรยายและต้องมีการศึกษา ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลลัพธ์ เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานที่คาดว่าจะเกิดขึ้นแล้วตัดสินใจ แนวคิดของสเตค แสดงได้ดังภาพที่ 2-5

ภาพที่ 2-5 รูปแบบการประเมินของสเตค (สมคิด พรหมจ้อย, 2552, หน้า 61)

สเตค เสนอวิธีการประเมินในรูปแบบของเมตริก (Matrix) สองประเภท คือ เมตริกบรรยาย และเมตริกตัดสินใจคุณค่า ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ในเมตริกบรรยาย แบ่งออกเป็น 6 ช่อง

ช่องที่ 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมียุ่ก่อนที่การดำเนินงานโครงการเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลดังที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตามความคาดหวังว่าจะเป็น กระบวนการที่มีประสิทธิภาพ คือ ก่อให้เกิดผลตามที่มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึง ผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยเบื้องต้นที่มีอยู่จริงก่อนที่เริ่มโครงการ

ช่องที่ 5 หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามที่สังเกต ได้จริงจาก โครงการ

ช่องที่ 6 หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ หลังจากโครงการจบลงแล้ว

ตั้งแต่ช่องที่ 1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนว คือ ในแนวตั้ง ได้แก่ ช่อง 1-2-3 และ 4-5-6 ควรมีความสัมพันธ์กันเพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อกระบวนการหรือไม่ และในแนวนอน ได้แก่ 1-4, 2-5 และ 3-6 ต้องมีความสอดคล้องกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการตรวจสอบว่า ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติจริง ๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ประการใด และต้องปรับปรุงในส่วนใดบ้าง

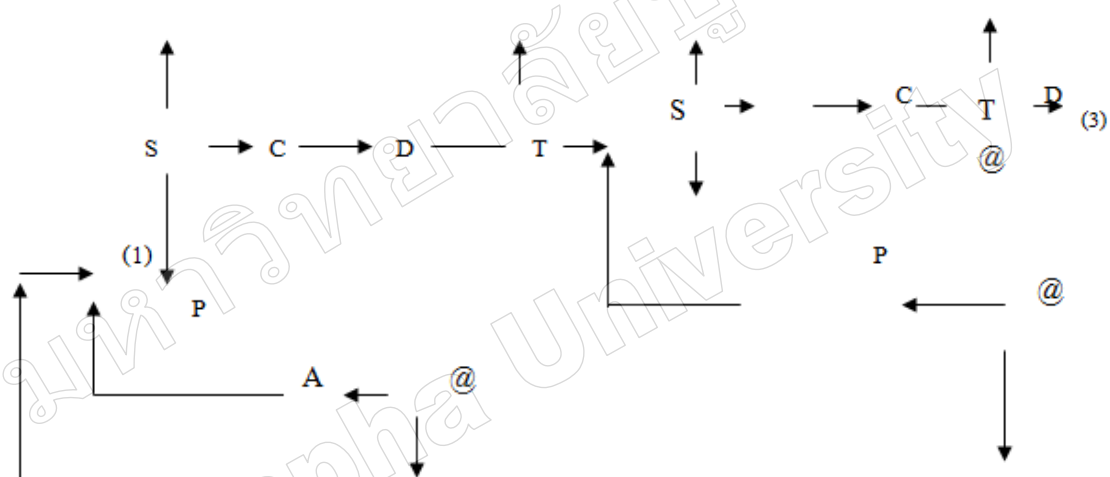
2. ในเมตริกการตัดสินใจคุณค่าจำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากเมตริกบรรยาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้วหรือตั้งขึ้นใหม่โดยคณะกรรมการ หรือผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาทด้วย คือ ต้องสรุปออกมาให้ได้ว่า โครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่จุดใด หรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการ แนวคิดของสแตคแตกต่างไปจากแนวคิดของคนอื่น ๆ ตรงที่ถ้าพบว่าผลลัพธ์ยังไม่ดีไม่ได้หมายความว่า การวางแผนไม่ดีหรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจบกพร่องที่องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การจัดเวลา สภาพแวดล้อม ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียนหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็ได้

รูปแบบการประเมิน โครงการของโพรวัด

รูปแบบการประเมิน โครงการของโพรวัด (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544, หน้า 200-215) โพรวัดพัฒนารูปแบบการประเมินขึ้นในปี ค.ศ. 1969 โดยมีจุดมุ่งหมายของการประเมิน คือ การหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการ โดยขั้นตอนการประเมินโครงการมี 5 ขั้นตอน คือ

1. การบรรยายโครงการ จะพิจารณาโครงการในแง่ของความครอบคลุมว่ามีตัวแปรต่าง ๆ ครอบคลุมหรือไม่ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดโดยคณะกรรมการ เพื่อดูว่าโครงการมีความสอดคล้องทั้งภายนอกและภายใน หรือดูว่ามีความซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นหรือไม่

2. การดำเนินงานตามโครงการ เป็นการประเมินเพื่อสังเกตดูว่า เมื่อนำปัจจัยนำเข้าสู่โครงการแล้วมีอะไรเกิดขึ้นกับโครงการ ผลเป็นไปตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่
3. กระบวนการของโครงการ เป็นการประเมินเพื่อดูความเป็นเหตุเป็นผลของโครงการ ตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ในโครงการเพียงใด
4. ผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่า ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการเพียงใด โดยพิจารณาจากผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงกับผลผลิตที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ
5. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไร เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร สิ้นเปลืองมากน้อยเพียงใด

S = มาตรฐาน

D = ไม่สอดคล้อง

P = การดำเนินงาน

T = เช็ค

C = เปรียบเทียบ

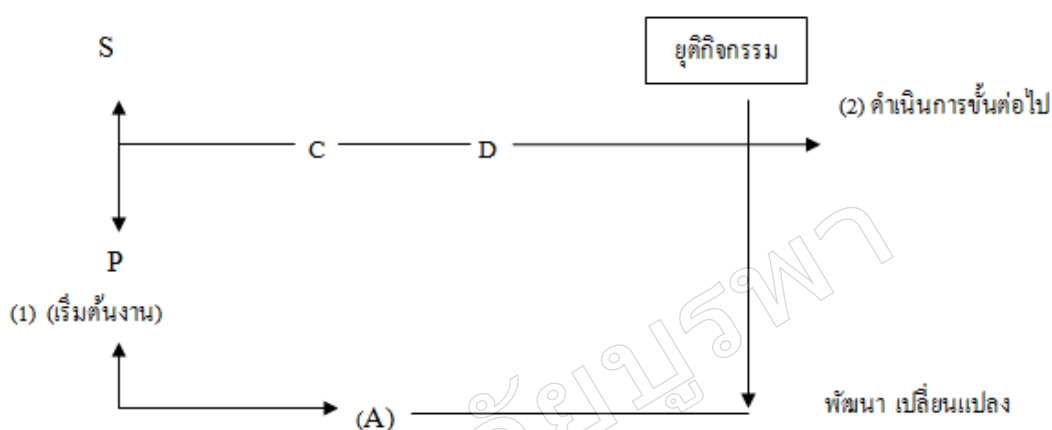
A = การเปลี่ยนแปลง

ภาพที่ 2-6 รูปแบบการประเมินของโปรวิส (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544, หน้า 215)

กิจกรรมที่ (1) จะนำการดำเนินการ (P) มาเปรียบเทียบ (C) กับมาตรฐานงาน (S) ถ้าพบว่า ไม่สอดคล้อง (D) จะมีทางเลือกอยู่ 3 ทาง คือ ยุติโครงการ (T) หรือมีการเปลี่ยนแปลง (A) หรือ กลับไปเริ่มต้นใหม่ หากมีความสอดคล้องก็จะดำเนินการในกิจกรรม (2) ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การประเมินผลโครงการตามรูปแบบนี้ ผู้ประเมินจะต้องมีการสร้างเกณฑ์ หรือมาตรฐาน ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวนี้จะต้องสร้างมาจากหลักการพื้นฐาน เช่น จากทฤษฎี จากผลการวิจัย เป็นต้น

แนวคิดการประเมินของโพรวัส สามารถนำเสนอเป็นรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า “การประเมินความไม่สอดคล้อง” (The Discrepance Evaluation Model) ซึ่งมีรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 2-7 การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับมาตรฐานตามรูปแบบของโพรวัส
(เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2551, หน้า 53)

จากแผนภูมิดังกล่าว สัญลักษณ์ที่ใช้มีความหมาย ดังนี้

S คือ Standard หมายถึง เกณฑ์มาตรฐาน

P คือ Program Performance หมายถึง การปฏิบัติงานของโครงการ

C คือ Comparison หมายถึง การเปรียบเทียบ

D คือ Discrepancy Information หมายถึง สารสนเทศที่แสดงความแตกต่าง

A คือ Alternative หมายถึง ทางเลือกเพื่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

ในลักษณะของการพัฒนาการทำงานของโครงการให้มีผลดียิ่งขึ้น

ผลของภาวะความแตกต่างระหว่าง S กับ P ซึ่งส่งผลทำให้เกิด D นั้น สามารถนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อดำเนินในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

1. การดำเนินการขั้นตอนต่อไป
2. กลับไปพัฒนางานเฉพาะในส่วนของขั้นตอนที่ได้ดำเนินการมาแล้ว
3. กลับไปเริ่มต้นงานหรือกิจการนั้น ๆ ใหม่ทั้งหมด
4. ยุติกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ

ขั้นตอนการประเมินงานหรือกิจกรรมสด ๆ นั้น โพรวัสถือว่าการประเมินเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับโครงการ โครงการประเมินดังกล่าวแบ่งออกได้เป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการประเมินรายละเอียดของการออกแบบโครงการ ซึ่งได้แก่ การพิจารณาถึงจุดประสงค์ของโครงการ ทีมงานที่เกี่ยวข้อง วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ แผนการจัดกิจกรรมตลอดจนการกำหนดผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

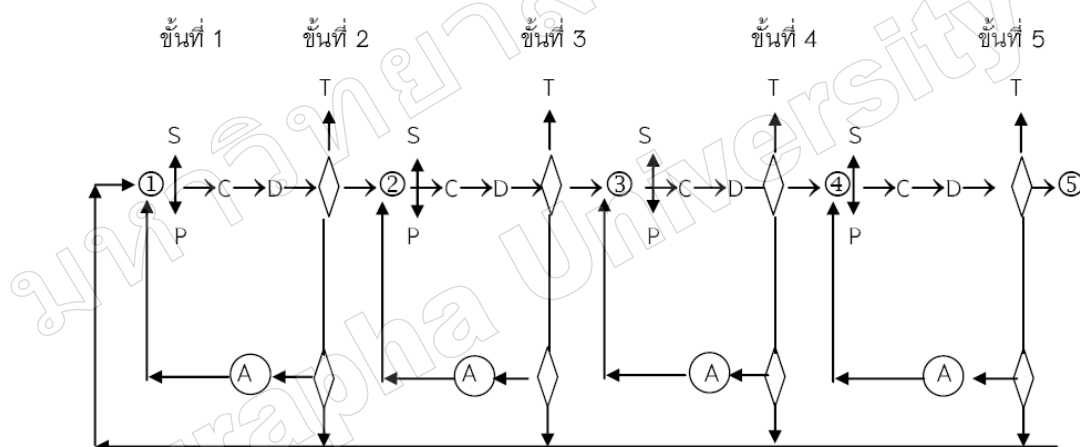
2. ขั้นตอนการปฏิบัติและการกำหนดแผนงานในการดำเนินงานตามโครงการ

3. ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนการที่กำหนด

4. ขั้นตอนการติดตามผลที่เกิดขึ้นจริงตามโครงการหรือกิจกรรมที่กระทำ

5. ขั้นตอนการพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายของโครงการหรือกิจกรรมที่กระทำ

การประเมินในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 5 ขั้นตอนนั้น สามารถที่จะนำแนวคิดตามรูปแบบที่ไพรวิสได้พัฒนาขึ้นมาประยุกต์ใช้เพื่อดำเนินโครงการได้ทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ รูปแบบในขั้นตอนดังกล่าวจึงได้รับการนำมาเชื่อมโยงให้ต่อเนื่องเข้าด้วยกันเป็นรูปแบบที่ขยายเพิ่มได้ดังนี้

ภาพที่ 2-8 แบบจำลองแนวคิดการประเมินของไพรวิสในส่วนของการขยายความต่อเนื่อง

(เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2551, หน้า 55)

จากแผนภูมิดังกล่าว สัญลักษณ์ต่าง ๆ มีความหมายเหมือนเดิม ดังนี้

S = เกณฑ์มาตรฐาน

D = สารสนเทศที่แสดงความแตกต่าง

P = โครงการ

A = ทางเลือกเพื่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

C = การเปรียบเทียบ

แนวคิดและรูปแบบการประเมินที่นำเสนอโดยโพรวิสน์ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการประยุกต์ทฤษฎีการประเมินรวมกันกับทฤษฎีการจัดการประเมินโครงการ โดยการประเมินเพื่อการพัฒนาโครงการ และช่วยให้โครงการดำเนินไปในลักษณะที่เป็นพลวัต (Dynamics) ควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการ

นอกจากนี้ แนวคิดของโพรวิสน์ มีจุดเน้นที่สำคัญของการประเมิน ก็คือ การหาความแตกต่างและความไม่สอดคล้องกันระหว่างมาตรฐานกับการปฏิบัติ โดยใช้การทำงานเป็นทีมและโดยใช้บทบาทของนักประเมินเป็นอิสระจากคณะผู้ดำเนินโครงการ ในขณะเดียวกัน ผู้ดำเนินโครงการจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการประเมิน ดังนั้นความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างคณะผู้ประเมินกับคณะผู้ปฏิบัติงาน โครงการจึงต้องมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ยาก แต่ก็มีคุณค่ามากต่อการประเมิน ถ้าหากว่าสามารถดำเนินไปตามกฎเกณฑ์หรือตามหลักฐานต่าง ๆ ได้โดยปราศจากความลำเอียงส่วนบุคคล และโดยใช้นักประเมินทำหน้าที่แต่เพียงการให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ช่วยกระตุ้นให้ผู้ดำเนินการได้ตัดสินใจดำเนินโครงการอย่างอิสระเท่านั้น การประเมินตามแนวคิดนี้จะต้องอาศัยหลักการที่สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโดยมีเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นปรนัย และมีความเป็นไปได้ควบคู่กันไป (เขาวดี รามชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2551, หน้า 55-56)

รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย เป็นการประเมินที่เน้นการตรวจสอบที่เกิดขึ้นจากโครงการว่า สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) และครอนบาค (Cronbach)

รูปแบบการประเมินของไทเลอร์

โครงการใหม่ (New Tyler) โดยแบ่งการประเมินเป็น 6 ส่วน คือ

1. การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
2. การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluation the Learning Plan)
3. การประเมินแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guide Program Development)

4. การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluation Program Implement)

5. การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluation the Outcome of an Educational Program)

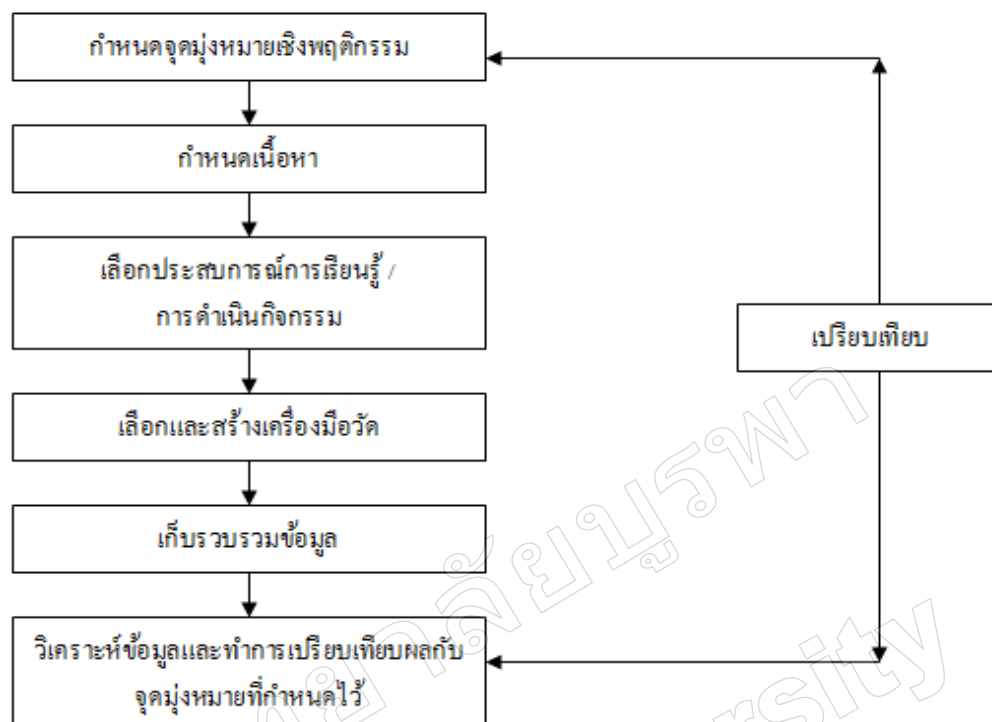
6. การติดตาม (Follow up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

เขาวดี รามชัยกุล วิบูลย์ศรี (2544, หน้า 4) ได้กล่าวถึง แนวคิดและโมเดลในการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation) ว่า ไทเลอร์ ได้เสนอโมเดล การประเมิน

เรียกว่า “Tyler’s Goal Attainment Model or Objective-Based Model” ซึ่งเป็น โมเดลที่ยึด จุดมุ่งหมายเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จของโครงการ โดยการตรวจสอบผลผลิตของ โครงการว่า เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ จุดมุ่งหมายของการประเมินตามแนวคิดของ ไทเลอร์ ที่สำคัญ มี 2 ประการ คือ

1. เพื่อตรวจสอบว่าจุดมุ่งหมายของโครงการซึ่งได้กำหนดไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นได้บรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด
 2. เพื่อหาข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการ
- ขั้นตอนของการประเมินโครงการตามแนวคิดของไทเลอร์ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมให้ชัดเจน ว่าเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเกิดพฤติกรรมอะไรบ้าง อาจจะเป็นพฤติกรรมรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้
2. กำหนดและเลือกเนื้อหาสำคัญที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้เกิดการเรียนรู้แล้ว มีการเปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้
3. กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้การสอน สถานการณ์และวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ และดำเนินกิจกรรมดังกล่าว
4. เลือกและสร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดพฤติกรรมตามที่ได้ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ระบุว่าได้มีการบรรลุจุดมุ่งหมายเพียงใด
5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับและใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายที่กำหนด เพื่อการพิจารณาจุดเด่นและจุดด้อยของโครงการ ขั้นตอนการประเมินโดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ สรุปได้ดังในภาพที่ 2-9

ภาพที่ 2-9 ขั้นตอนการประเมินโดยรูปแบบการประเมินของไทเลอร์
(เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2544, หน้า 4)

รูปแบบการประเมินของครอนบาค

วิธีการประเมิน (เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2551, หน้า 33-34)

ครอนบาค มีความเห็นว่า การประเมินนั้นไม่ควรกระทำโดยใช้แต่แบบทดสอบเพียงประการเดียว แต่ควรมีมาตรการอื่นประกอบด้วย โดยครอนบาค ได้เสนอแนวทางการประเมินเพิ่มเติมไว้อีก 4 แนวทาง คือ

1. การศึกษากระบวนการ (Process Studies) ได้แก่ การศึกษาภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เช่น การที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ถูกต้อง การสังเกตผลการใช้สื่อการซักถามนักเรียนขณะดำเนินการสอน หรือขณะให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ สามารถจะนำมาเป็นข้อมูลที่ใช้เพื่อการพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาได้เป็นอย่างดี

2. การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) ครอนบาค ได้ให้ความสำคัญต่อคะแนนรายข้อมากกว่าคะแนนจากแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยให้ทัศนะว่า คะแนนจากแต่ละข้อสามารถชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เรียนรู้แล้วและสิ่งที่ควรจะพัฒนาต่อไป ด้วยเหตุนี้ ครอนบาคจึงให้ความสำคัญต่อการสอบเพื่อวัดสมรรถภาพของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนว่ามีความสำคัญมากกว่าการสอบประจำปลายภาคเรียนหรือการสอบปลายปี

3. การวัดทัศนคติ (Attitude Measurement) ครอนบาค ให้ทัศนะว่า การวัดทัศนคติเป็นผลที่เกิดจากการเรียนการสอนส่วนหนึ่งซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน การวัดทัศนคติอาจทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม และอื่น ๆ

4. การติดตามผล (Follow-up Studies) เป็นการติดตามผลการทำงาน หรือภาวะการณ์เลือกศึกษาต่อในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งการให้บุคคลที่เรียนในระดับชั้นพื้นฐานที่ผ่านมาแล้วได้ประเมินถึงข้อจำกัดของวิชาต่าง ๆ ว่าควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมอย่างไร เพื่อช่วยในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายวิชาเหล่านั้นต่อไป

สรุปว่าการรูปแบบของการประเมินโครงการมีอยู่หลายประเภทดังกล่าวข้างต้น แต่ผู้ศึกษาวิจัย ได้ศึกษารูปแบบการประเมินทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ได้เลือกใช้รูปแบบการประเมินโครงการ โดยใช้รูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) เป็น คำที่ย่อมาจาก Context, Input, Process, และ Product (Stufflebeam, 1971 อ้างถึงใน เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2551) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่นิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุด โดยเฉพาะการประเมินโครงการต่าง ๆ เพราะการประเมินรูปแบบชิปปี เป็นการประเมินที่มีระบบ มีหลักการ มีประโยชน์มีขั้นตอนสามารถใช้ประเมินกระบวนการทำงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ข้อมูลจากการประเมินสามารถตัดสินใจโครงการได้อย่างยุติธรรม ชัดเจน น่าสนใจและแสดงถึงความมีนัยสำคัญอย่างเด่นชัด ผลที่ทราบจากการประเมินทำให้ทราบผลการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่ประเมินได้ตรงตามข้อเท็จจริง เป็นการประเมินให้สารสนเทศที่ครอบคลุม มีการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบด้วยและเป็นการประเมินที่ครอบคลุมตั้งแต่เริ่มโครงการจนสิ้นสุดโครงการ โดยประเมินควบคู่กันไปกับการดำเนินโครงการ โดยมีความมุ่งหวังที่จะนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการต่อไป จึงได้นำรูปแบบการประเมิน รูปแบบชิปโมเดล (CIPP Model) ตามที่กล่าวไว้ข้างต้น มาประยุกต์ใช้ในการวางรูปแบบของการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อโครงการ ฯ โดยจำแนกเป็นรายด้าน ไว้ดังนี้

1. ความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ (Context Evaluation: C) เป็นการแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมและสอดคล้องของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ มีเป้าหมายของการดำเนินงานที่ชัดเจนและเหมาะสม การกำหนดขอบเขตการแสดงความคิดเห็น

ต่อโครงการ ฯ ตัวอย่างเช่น วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนและเหมาะสม วัตถุประสงค์ของโครงการเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน สอดคล้องกับนโยบายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และนโยบายหน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมกิจกรรมการบริการประชาชนตามโครงการ ความเหมาะสมของกิจกรรมของแต่ละหน่วยงานของภาครัฐที่ระบุไว้ในโครงการ

2. ความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ (Input Evaluation: I) เป็นการแสดงความคิดเห็น ต่อโครงการ เช่น ความเหมาะสมและเพียงพอของการดำเนินกิจกรรมบริการประชาชน กิจกรรมที่จัดเข้ามาเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ความเหมาะสมในการกำหนดระยะเวลาการบริการประชาชน ทรัพยากรในการบริหารงานโครงการ ได้แก่ ความรู้ความสามารถของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ, ความเหมาะสม และความเพียงพอของปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร, งบประมาณ, อาคารสถานที่, เครื่องมือเครื่องใช้, เทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการดำเนินโครงการเพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สุขของประชาชนในทุกพื้นที่ของการจัดโครงการ การศึกษาสภาพปัญหาก่อนการดำเนินโครงการ โดยโครงการมีการเสนอปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริง โครงการมีโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ

3. ความคิดเห็นด้านกระบวนการโครงการ (Process Evaluation: P) เป็นการแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมสอดคล้องของการบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน กำหนดวิธีการ และลำดับขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ การตรวจติดตามและประเมินผลเพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานโครงการ และการส่งเสริมและประสานความร่วมมือการจัดกิจกรรมของหน่วยงานในพื้นที่จัดบริการ การประชาสัมพันธ์ การกำหนดภารกิจหน้าที่รับผิดชอบของคณะทำงานเพื่อการบริหารโครงการที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง การจัดทำ จุดแสดงความคิดเห็นให้กับประชาชน การกำหนดป้ายบอกสถานที่จัดกิจกรรมตามโครงการ ความเหมาะสมในการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของโครงการ

4. ความคิดเห็นด้านผลผลิตโครงการ (Product Evaluation: P) เป็นการแสดงความคิดเห็นถึงผลผลิตของโครงการตามวัตถุประสงค์ การตอบรับที่ดีประชาชนและผู้ท้องที่ซึ่งออกมาเป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการ ผลสัมฤทธิ์จากโครงการที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับและนำผลที่ได้รับจากการประเมินมาแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่จัดโครงการผลที่ได้จากการดำเนินงานทำให้เกิดการประสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน นักการเมืองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่จัดโครงการนำความคิดเห็นมาวัดผลของการดำเนินงานโครงการ โดยนำข้อมูลความคิดเห็นที่ได้มา

จากความคิดเห็นด้านสภาพแวดล้อมโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้าโครงการ และด้านกระบวนการโครงการ มาวัดผลความคิดเห็นด้านผลผลิตของโครงการ

ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

ประชุม รอดประเสริฐ (2535, หน้า 75-76 อ้างถึงใน สุวรรณิ ประมาณ, 2552) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานของการดำเนินงานมีความชัดเจนขึ้น คือ ก่อนที่โครงการจะได้นำไปใช้จะได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียด จากผู้บริหารและผู้ประเมิน ส่วนใดไม่ชัดเจนก็จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องชัดเจนก่อน ฉะนั้นการประเมินผลโครงการช่วยทำให้โครงการชัดเจน และสามารถที่จะนำไปปฏิบัติอย่างได้ผลมากกว่าโครงการที่ไม่ได้รับการประเมิน

2. ช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่ ทั้งนี้เพราะการประเมินโครงการจะต้องวิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ ข้อมูลใดหรือปัจจัยใดที่เป็นปัญหา จะได้รับการปรับปรุงรับการจัดสรรให้อยู่ในจำนวนหรือปริมาณที่เหมาะสมเพียงพอแก่การดำเนินงาน ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นหรือมีมากเกินไปจะได้รับการตัดทอนและทรัพยากรใดที่ขาดก็จะได้รับการจัดหาเพิ่มเติม ฉะนั้นการประเมินโครงการจึงมีส่วนทำให้การใช้ทรัพยากรของโครงการเป็นไปอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ เมื่อโครงการใดได้รับการตรวจสอบ วิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขให้ดำเนินไปด้วยดี ย่อมทำให้ดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประเมินผลโครงการช่วยให้โครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีส่วนช่วยอย่างสำคัญในการควบคุมคุณภาพของงาน การประเมินผลโครงการเป็นการตรวจสอบและควบคุมชนิดหนึ่ง ซึ่งดำเนินงานอย่างมีระบบทุกส่วนของโครงการและปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานจะได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียด ทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต จะได้รับการตรวจสอบประเมินผลทุกขั้นตอน ส่วนใดมีปัญหาจะมีการพิจารณาย้อนกลับเพื่อให้มีการดำเนินงานใหม่จนกว่าจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

5. ให้ข่าวสารในการตัดสินใจในการบริหารโครงการแก่ผู้บริหาร การประเมินผลโครงการจะทำให้ผู้บริหารได้ทราบถึงอุปสรรค ปัญหา ข้อดี ข้อเสีย ความเป็นไปได้และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการ ข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจว่า จะดำเนินโครงการนั้นต่อไปหรือจะยุติโครงการนั้นเสีย และผลของการประเมินผลโครงการอาจเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายของผู้บริหาร

6. เพื่อเป็นประโยชน์แก่การวางแผนในโครงการต่อเนื่อง จากข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคหรือข้อบกพร่องของโครงการที่เคยดำเนินการไปแล้ว สามารถนำมาเป็นประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อเนื่องที่ดำเนินการต่อมาได้ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้

7. มีส่วนในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้บริหารงานตามโครงการ เพราะการประเมินผลโครงการมิใช่เป็นการควบคุมหรือสั่งการ แต่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขและเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติโครงการโดยลักษณะเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติมีขวัญ กำลังใจ ตั้งใจและกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานต่อไปและมากขึ้น

ประสิทธิ์ พงษ์เรืองพันธุ์ (2543, หน้า 17 อ้างถึงใน สิทธิพล พงษ์จำปา, 2553) กล่าวไว้ว่า การประเมินผลโครงการมีประโยชน์ ดังนี้

1. การประเมินความสำเร็จของงาน องค์กรจำเป็นต้องรู้ว่าการที่กระทำอยู่นั้นกำลังดำเนินการอยู่ถึงขั้นใด หรือดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีมากน้อยเพียงใด ในการดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง สามารถดำเนินการแก้ไขได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้ตัดสินใจอย่างไร แต่ถ้าแก้ไขได้ ผลการแก้ไขเป็นอย่างไร ซึ่งความสำเร็จของงานแบ่งได้เป็น 2 ส่วนหลัก คือ

1.1 งานประจำ ในการประเมินงานประจำ ผลที่ได้รับมักจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยสามารถระบุได้ว่างานที่ดำเนินการอยู่นั้น ได้บรรลุเป้าหมายเพียงใด เนื่องจากมีคุณภาพเพียงใด การที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายได้ตามเกณฑ์ มีวิธีการอะไรอีกหรือไม่ ที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด ได้รับผลกำไรสูงสุด หรือคุ้มค่ามากกว่าที่ดำเนินการอยู่ได้อีกบ้าง

1.2 งานโครงการ ในการประเมินงานโครงการ ประโยชน์ที่ได้รับคือผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ว่า โครงการเหล่านั้นสามารถบรรลุเป้าหมายหรือไม่เพียงใด คุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งนำไปสู่การปรับ แก้ไขโครงการ ปรับให้เข้ากับการดำเนินงานประจำหรือโครงการอื่น สัมเลิกละโครงการนั้นเสีย หรือการจัดดำเนินโครงการแง่มุมต่าง ๆ อย่างทันที่ที่ เหมาะสมและถูกต้อง

2. เพื่อพัฒนาผลการประเมินงานหรือโครงการ ในโครงการใดก็ตามเมื่อพบว่ามีปัญหา และปัญหาเหล่านั้นมีวิธีการแก้ไข หรือแนวทางการดำเนินงานที่อาจทำให้ผลงานมีคุณภาพขึ้นได้ ซึ่งสิ่งที่สามารถพัฒนาได้อย่างง่าย ๆ มี 2 ส่วน คือ

2.1 ผลงาน ประโยชน์ในการประเมินเพื่อพัฒนาผลงาน ทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพสูง คุ้มค่า คุ้มกับการลงทุน ทำให้ผลงานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ซึ่งจะทำให้เกิดผลกำไรสูงสุดกับองค์กร ทั้งในรูปของผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน วัสดุ สิ่งของ หรือผลตอบแทนที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น ความรู้สึกนึกคิดของผู้รับบริการในทางที่ดีต่อองค์กร เป็นต้น

2.2 บุคลากร ประโยชน์ของการประเมินเพื่อการพัฒนาบุคลากร เมื่อพบว่าบุคลากรใด มีข้อบกพร่องด้านความรู้ ความสามารถใด จะได้หาทางส่งเสริมให้บุคลากรเหล่านั้นได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนในสิ่งที่ไม่รู้ ทำให้เกิดมีความรู้แตกฉานชำนาญมากขึ้น หรือถ้าบุคลากรใด ไม่ชอบงานของตนเอง ต้องทำให้เกิดความรักในงานที่รับผิดชอบมากขึ้น หรือถ้าขาดทักษะในการทำงาน ก็ต้องพัฒนาทักษะให้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรโดยรวม

3. ความมั่นใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เมื่อองค์กรมีการประเมินผลงานหรือโครงการอย่างเป็นระบบ ย่อมสร้างความมั่นใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ว่า งานที่เกิดจากองค์กรเหล่านั้นย่อมมีคุณภาพสูง มีความน่าเชื่อถือ น่าศรัทธาเลื่อมใส หรือน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับองค์กรอื่น ๆ

4. ความยุติธรรม เพื่อเป็นหลักประกันในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม โดยมีเกณฑ์ วิธีการ ระบบการประเมินเป็นส่วนประกอบการพิจารณาอย่างเหมาะสม

เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551, หน้า 93-95) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. การประเมินเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ ถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถจะรับรองคุณภาพของการให้บริการในระดับหนึ่งได้ ด้วยเหตุนี้ องค์กรที่เป็นเจ้าของโครงการต่าง ๆ จำนวนมาก จึงเห็นความจำเป็นต้องใช้วิธีประเมินโครงการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่น่าเชื่อถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากประชาชนทั่วไปด้วย

2. การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล เช่น โครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนผู้ด้อยโอกาส จากการประเมินโครงการดังกล่าว ย่อมทำให้ทราบว่า ทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการประเภทนี้มีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

3. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานที่ต้องพิจารณาจัดสรรเงินทุนเพื่อการสนับสนุนโครงการ เช่น สำนักงานงบประมาณแผ่นดิน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ก่อนที่จะมีการอนุมัติงบประมาณให้แก่โครงการใด ๆ ทางสำนักงบประมาณแผ่นดินก็มักจะขอข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลการประเมินหน่วยงานซึ่งจัดทำโครงการเหล่านั้นไปประกอบการพิจารณาด้วยเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดสรรเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดคำวิพากษ์วิจารณ์ และสอดคล้องกับความต้องการที่เป็นจริง

4. การประเมินช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถจะทราบได้ว่า โครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ ตลอดจนช่วยลดความกดดันจากอำนาจทางการเมือง อันเนื่องจากโครงการมีจำนวนมาก (ทั้งจากขยายโครงการและโครงการที่ต่อเนื่อง) แต่เงินทุนสนับสนุนมีจำนวนจำกัด ดังนั้น การประเมินโครงการต่าง ๆ อย่างมีระบบและครบทุกขั้นตอนจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยให้เห็นว่าโครงการใดควรจะให้พิจารณาให้การสนับสนุนก่อน และโครงการใดควรจะให้การสนับสนุนในลำดับถัดไป เป็นต้น

5. การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการตลอดจนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ

6. การประเมินช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไป ถึงแม้ว่าการดำเนินโครงการต่างๆ ล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตที่พึงประสงค์เป็นหลัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว ก็อาจมีผลผลิตบางส่วนที่ไม่พึงประสงค์เกิดตามมาด้วย

สมคิด พรหมชัย (2550, หน้า 37) ได้กล่าวประโยชน์ของการประเมินโครงการ ซึ่งพอจะสรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยให้อ่านข้อมูล และสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
2. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน
3. ช่วยในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

4. ช่วยให้อ่านข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ และวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วงต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5. ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุนหรือไม่

6. เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเอง จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุป ประโยชน์ของการประเมินโครงการ คือ จะช่วยชี้ให้เห็นว่าความจำเป็นของโครงการ ช่วยในการตัดสินใจว่าควรอนุมัติให้ทำโครงการนั้นหรือไม่ ทำให้ทราบความพร้อมและความเหมาะสม ทำให้ทราบข้อบกพร่อง ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ สำหรับประโยชน์ของการวิจัยความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อโครงการในครั้งนี้ คือ ทำให้ทราบความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานต่อโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใย ประชาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเสนอแนะให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี นำไปใช้ในการพัฒนาโครงการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัญหาของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการมีลักษณะคล้ายกับการทำการวิจัย กล่าวคือ ประกอบด้วย กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามที่ต้องการ ดังนั้น ปัญหาของการประเมินโครงการกับปัญหาของการวิจัยจึงอาจมีส่วนที่คล้ายคลึงกันอยู่บ้าง (ประชุม รอดประเสริฐ, 2549, หน้า 62) ได้พิจารณาในส่วนขององค์ประกอบของการประเมินโครงการว่า จะประกอบไปด้วยข้อมูลนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Outputs) โดยที่แต่ละส่วนประกอบมีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาได้และปัญหาที่เกิดขึ้นอาจมีผลทำให้เป็นโครงการที่ดำเนินอยู่หยุดชะงัก ล้มเหลว หรือมีผลทำให้โครงการที่สำเร็จแล้วนั้น ได้ผลโดยไม่เป็นที่ยอมรับได้

1. ปัญหาอันเกิดจากข้อมูลนำเข้า นำเข้าในการประเมินโครงการมีมากมาย ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะของโครงการและลักษณะหรือความซับซ้อนของการประเมิน ข้อมูลนำเข้าที่มีส่วนทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการประเมินอาจแจกแจงได้ ดังนี้

- 1.1 การขาดแคลนงบประมาณที่จะต้องใช้เพื่อการประเมินโครงการ
- 1.2 ความไม่เพียงพอและความไม่เหมาะสมของผู้ที่จะทำหน้าที่ในการประเมิน

โครงการ

- 1.3 การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการประเมินโครงการ
- 1.4 การขาดหลักการในการบริหารและการประเมินโครงการ

2. ปัญหาอันเกิดจากการกระบวนการ กระบวนการประเมินโครงการเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งเพราะเปรียบเสมือนเครื่องมือหรือเครื่องจักรที่จะต้องทำหน้าที่กลั่นกรองข้อมูลนำเข้าซึ่งเป็นวัตถุดิบให้เป็นผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมและบุคคลทั่วไป กระบวนการมีส่วนทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการประเมินโครงการได้หลายลักษณะ ดังเช่น

- 2.1 ความไม่ชัดเจนและเหมาะสมในวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.2 การใช้รูปแบบการประเมินที่เหมาะสมกับลักษณะของโครงการ

2.3 ประเมินเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งของโครงการเท่านั้นหรือผลสุดท้ายหรือผลสำเร็จ

2.4 ขาดการประสานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการและการประเมินโครงการหรือระหว่างผู้ประเมินกับผู้ดำเนินงานโครงการ

3. ปัญหาอันเกิดจากผลงาน การกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด หากได้รับการดำเนินงานจนบรรลุถึงความสำเร็จแล้วแต่ผลของการกระทำมิได้ถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ย่อมถือได้ว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่าหรือเป็นการกระทำที่เกิดการสูญเปล่าอย่างสิ้นเชิง ผลของการประเมินโครงการมีลักษณะเช่นเดียวกันหากไม่ได้รับการนำไปใช้ย่อมไม่เกิดประโยชน์อันใดที่จะต้องมีการประเมินโครงการปัญหาอันเกิดจากผลงานอาจจำแนกได้ ดังนี้

3.1 ผลงานการประเมินโครงการ ขาดความน่าเชื่อถือต่อการที่จะต้องนำไปใช้ หรือเพิ่มการตัดสินใจ

3.2 ผลการประเมินได้รับการบิดเบือนจากความเป็นจริงครั้งนำไปใช้จึงไม่เกิดผลดีต่อการบริหารโครงการและก่อให้เกิดปัญหาต่อองค์กรโดยส่วนร่วม

3.3 ผลการประเมินมักถูกละเลยจากผู้บริหาร ที่จะต้องนำไปใช้ในการปรับปรุงงาน

ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินโครงการ

ตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินโครงการเป็นตัวที่บ่งบอกถึงสภาพความสำเร็จในการดำเนินการซึ่งได้มีนักวิชาการได้แสดงแนวคิดไว้มี

สุมิตร คุณากร และคณะ (2529, หน้า 5 อ้างถึงใน สันติ ปิ่นหอมกุล, 2553, หน้า 27) ได้อธิบายและสรุปไว้ว่า เกณฑ์การประเมินควรจะให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มาสร้างเกณฑ์การประเมิน

วัน เดชพิชัย (2535, หน้า 529) กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ คือ ระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามตัวบ่งชี้ต่าง ๆ หากไม่มีตัวบ่งชี้ และเกณฑ์มาตรฐานที่แน่นอนในการประเมินแล้ว ย่อมทำให้คุณค่าและประโยชน์ของการประเมินน้อยลง เพราะไม่อาจนำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจที่ถูกต้องได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า การแสวงหาตัวบ่งชี้และเกณฑ์ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโครงการต่าง ๆ และยังอธิบายไว้ว่า การใช้ตัวชี้วัดเป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการทางการศึกษานั้นเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการประเมินเป็นระยะ ๆ และต่อเนื่องกันไป ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วจะไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่มีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด เพราะการประเมินในลักษณะนี้ เป็นการเทียบผลการประเมินครั้งล่าสุดกับครั้งก่อนหากนำตัวชี้วัดมาประเมินเพียงครั้งเดียว ผลที่ได้เป็นการอธิบาย สภาพปัจจุบันปัญหาของการดำเนินการเท่านั้นจะไม่ครอบคลุมทั้งหมด

การประเมินโครงการนี้ ผู้ประเมินอาจใช้เกณฑ์สมบูรณ์ (Absolute Criteria) เพื่อแปลผล มัชฌิมเลขาคณิต ได้จากการคำนวณตัวชี้วัดแต่ละด้าน เกณฑ์สมบูรณ์ คือเกณฑ์ที่มีความหมาย ชัดเจนอยู่ในตัวเองแล้ว เกณฑ์สมบูรณ์ที่นิยมใช้ มี 3 เกณฑ์ คือ

วิธีที่ 1 การใช้ขอบเขตที่แท้จริง ขอบเขตที่แท้จริง คือ ค่าที่อยู่ระหว่างขอบเขตทางต่ำ (Lower Limit) กับขอบเขตทางสูง (Upper Limit) ของเลขในอนุกรมต่อเนื่องจำนวนใดจำนวน หนึ่ง (คือข้อมูลที่วัดได้ ตั้งแต่มาตราอันตรภาค หรือ Interval Scale ขึ้นไป) เช่น ในกรณีมาตรา ส่วนประมาณค่าแบบ ลิกเคต (Likert) 5 ระดับที่ถามว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ตัดสินใจไม่ได้ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ประเมินใช้คะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับ สำหรับคำถาม ทางบวก และ 1 2 3 4 5 ตามลำดับสำหรับคำถามทางลบ ถ้าอธิบายว่าแต่ละช่วงห่างเท่ากัน จึงถือว่า คะแนนอยู่ในมาตราอันตรภาค หรือ อนุกรมต่อเนื่องโดยอนุโลม นั่นคือ ทุกคะแนนจะมีขอบเขต ทางต่ำ และขอบเขตทางสูง ดังนี้

ระดับสูงมาก	5 คะแนน มีขอบเขตแท้จริง คือ 4.51-5.50
ระดับสูง	4 คะแนน มีขอบเขตแท้จริง คือ 3.51-4.50
ระดับปานกลาง	3 คะแนน มีขอบเขตแท้จริง คือ 2.51-3.50
ระดับต่ำ	2 คะแนน มีขอบเขตแท้จริง คือ 1.51-2.50
ระดับต่ำ มาก	1 คะแนน มีขอบเขตแท้จริง คือ 0.51-1.50

ดังนั้นเมื่อคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขาคณิต ได้เท่ากับเท่าใด ก็สามารถ แปลผล การประเมิน ได้โดยเปรียบเทียบ ว่า ค่ามัชฌิมเลขาคณิตที่ได้อยู่ในขอบเขตที่แท้จริงช่วงใด

วิธีที่ 2 การใช้ช่วงคะแนนพิสัย (Interval from the Rang) เป็นวิธีการที่ขุดจาก 5 ระดับ เป็นการแปลผล 3 ระดับ คือ โดยถือว่า คะแนนสูงสุด เท่ากับ 5 คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 1 คะแนน ดังนั้นค่าพิสัย จะเท่ากับ 5-1 เท่ากับ 4 คะแนน เมื่อต้องการขุดให้ได้คะแนน 3 ช่วง ด้วยกัน แต่ละช่วงคะแนนจึงเท่ากับ 1.33 คะแนน นำ 1.33 ไปจัดช่วงพิสัย 4 คะแนน ได้ดังนี้

ระดับสูง	อยู่ในช่วงคะแนน 3.67-5.00
ระดับปานกลาง	อยู่ในช่วงคะแนน 2.34-3.66
ระดับต่ำ	อยู่ในช่วงคะแนน 1.00-2.33

วิธีที่ 3 การใช้ค่าคะแนน (Score Values) เป็นเกณฑ์ที่เสนอโดย เบสท์ (Best, 1977, p. 174) เพื่อใช้แปลผล มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบลิกเคต เป็นการหาค่าคะแนนเพียง 3 ระดับ คือ คะแนนสูงสุด 5 คะแนน ต่ำ สุด 1 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน ถ้าแบบสอบถาม มี 30 ข้อ ค่าคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ แปลผลดังนี้

$$30 \times 5 = 150$$

เป็นค่าคะแนนสูงสุด

$$30 \times 3 = 90$$

เป็นค่าคะแนนปานกลาง

$$30 \times 1 = 30$$

เป็นค่าคะแนนต่ำ สุด

ดังนั้น ค่าของคะแนนแต่ละกลุ่ม จะอยู่ระหว่าง 30-150 คะแนน ถ้าได้ 90 คะแนนขึ้นไปเป็นทางดี หรือพอใจ ถ้าต่ำกว่า 90 คะแนน ไม่พอใจ ต้องปรับปรุง ค่าคะแนนจะผันแปรไปตามข้อคำถาม จำนวนข้อ จึงเขียนสูตรได้

$$\text{ค่าคะแนนสูงสุด} = 5 \times i$$

$$\text{ค่าคะแนนปานกลาง} = 3 \times i$$

$$\text{ค่าคะแนนต่ำ สุด} = 1 \times i$$

เมื่อ i คือจำนวนข้อคำถามของแบบสอบถาม หรือแบบประเมิน 5 ระดับ

สำหรับการประเมินโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี นั้นผู้ประเมินได้เกณฑ์การประเมินตามรูปแบบวิธีที่ 1 โดยนำค่ามัชฌิมเลขคณิตที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์

เกณฑ์และตัวชี้วัดความสำเร็จ

วรเดช จันทรศร และไพโรจน์ ภัทรานรากุล (2541) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินผลโครงการนั้นต้องมีเกณฑ์และตัวชี้วัด (Indicator) ระดับความสำเร็จของโครงการให้ทราบโดยทั่วไปแล้วเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) มีตัวชี้วัด เช่น สัดส่วนของผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย ผลผลิตต่อหน่วยเวลา ผลผลิตต่อกำลังคน ระยะเวลาในการให้บริการต่อผู้บริการ
2. เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) มีตัวชี้วัดเช่น ระดับการบรรลุเป้าหมาย ระดับการบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วม ระดับความเสี่ยงของโครงการ
3. เกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) ตัวชี้วัด เช่น ระดับความพอเพียงของทรัพยากร การขาดแคลนปัจจัยการผลิต และปัจจัยอื่น ๆ เป็นต้น
4. เกณฑ์ความพึงพอใจ (Satisfaction) ตัวชี้วัด เช่น ระดับความพึงพอใจของโครงการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ เป็นต้น
5. เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) ตัวชี้วัด คือ การให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส ความเป็นธรรมระหว่างเพศ ระหว่างกลุ่มอาชีพ ฯลฯ
6. เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress) ตัวชี้วัด เช่น ผลผลิตเปรียบเทียบกับเป้าหมายรวม กิจกรรมที่ทำแล้วเสร็จ ทรัพยากรและเวลาที่ใช้ไป มีความเหมาะสมเพียงใด เป็นต้น

7. เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) ตัวชี้วัด เช่น ความอยู่รอดของโครงการ ด้านเศรษฐกิจสมรรถภาพด้านสถานะด้านสถาบัน ความเป็นไปได้ในการขยายผลของโครงการ

8. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities) ตัวชี้วัด เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

คุณภาพการประเมินโครงการ

สุวิมล ติรกานันท์ (2548, หน้า 11-13) ผลที่ได้จากการประเมินจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ

1. ผู้ประเมินโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำการประเมินจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ นอกจากนี้จะต้องมีความเข้าใจต่อโครงการหรือสิ่งที่ถูกประเมินอย่างแท้จริง มีความยุติธรรมและซื่อตรงในการรายงานผลที่เกิดขึ้น

2. วิธีการที่นำมาใช้ในการประเมินต้องมีความชัดเจน มีความเป็นปรนัย (Objectivity) มีความเหมาะสมกับโครงการหรือสิ่งที่ถูกประเมิน ดังนั้น การเลือกใช้วิธีการประเมิน ต้องเลือกวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง

เนื่องจากความสำคัญของความชัดเจนและความถูกต้องของการประเมินเป็นจุดเน้นที่สำคัญ จึงมีความพยายามหาแนวทางช่วยนักประเมินให้จัดทำโครงการประเมินที่มีคุณภาพ โดยในปี ค.ศ. 1981 ได้มีการประชุมของ The Joint Committee on Standard for Educational Evaluation เพื่อจัดสร้างมาตรฐานการประเมินขึ้นเรียกว่า “Standard for Evaluation” หรือ “มาตรฐานประเมิน” โดยเจตนาในเบื้องต้นเพื่อนำมาตรฐานนี้ใช้ในการประเมินโครงการทางการศึกษา ซึ่งช่วยให้การประเมินเกิดการผิดพลาดน้อยที่สุด

มาตรฐานการประเมินนี้ไม่เป็นเพียงเครื่องมือ แต่จะแนะนำหลักการ ประกอบด้วย ข้อควรระวังและคำเตือนในสิ่งที่นักประเมินมักผิดพลาด ประกอบด้วย 4 มาตรฐานย่อย คือ

1. Utility Standard เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงเงื่อนไขที่ทำให้การประเมินเกิดประโยชน์ เป็นแนวทางที่บอกถึงประเด็นและสิ่งที่ผู้ประเมินควรให้ความสนใจ นับตั้งแต่การพิจารณาผู้ผลการประเมิน (Audience) การเลือกใช้ข้อมูลและตลอดไปจนถึงการรายงานผล การประเมินประกอบด้วยประเด็นที่เกี่ยวกับ

1.1 ความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน

1.2 ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมิน

1.3 ขอบเขตและการเลือกใช้ข้อมูล

1.4 ความชัดเจนของการแปลผล

1.5 ความชัดเจนของการเขียนรายงาน

1.6 การเผยแพร่รายงาน

1.7 การรายงานผลการประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด

1.8 ผลกระทบจากการประเมิน

2. Feasibility Standard เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการที่จะดำเนินโครงการประเมินเป็นการพิจารณานับตั้งแต่เทคนิค วิธีการที่ใช้ไปจนถึงค่าใช้จ่ายในการประเมิน ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 กระบวนการ/เทคนิคที่ใช้ในการปฏิบัติ

2.2 บรรยากาศการเมืองในองค์กร

2.3 ประสิทธิภาพด้านค่าใช้จ่าย

3. Propriety Standard เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับด้านจริยธรรม เนื่องจากผลการประเมินมีผลต่อบุคคลในหลาย ๆ ทาง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่ใช้ข้อมูลหรือกลุ่มที่ให้ข้อมูล ดังนั้นจะต้องมีการเคารพในสิทธิและการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูล โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินเท่า ๆ กับต้องคำนึงถึงบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการประเมินด้วย ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับการชี้แจงความรับผิดชอบของผู้ที่มีส่วนร่วมในการประเมินการตอบสนองความขัดแย้งของกลุ่มบุคคล

3.1 การเสนอข้อมูลอย่างเป็นธรรม

3.2 การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน

3.3 การคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ให้ข้อมูล

3.4 การเคารพสิทธิส่วนบุคคล

3.5 การเสนอข้อมูลทั้งที่เป็นข้อดีและข้อเสียอย่างเท่าเทียมกัน

3.6 ความรับผิดชอบต่อกฎระเบียบ

4. Accuracy Standard เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับความถูกต้อง เป็นการกล่าวถึงวิธีการประเมิน ในแต่ละขั้นตอนที่จะทำให้มั่นใจว่า การประเมินมีความแม่นยำถูกต้อง ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับ

4.1 การอธิบายถึงสิ่งที่ถูกประเมิน

4.2 การวิเคราะห์บริบท

4.3 การอธิบายวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ

4.4 การอธิบายแหล่งข้อมูล

- 4.5 ความตรง (Validity) ของการวัด
- 4.6 ความเที่ยง (Reliability) ของการวัด
- 4.7 การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- 4.8 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
- 4.9 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 4.10 การสรุปผลอย่างมีหลักการ
- 4.11 ความชัดเจนในการรายงานผล

มาตรฐานการประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยเป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้ประเมิน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ประเมินในการดำเนินงานทำให้ผู้ประเมินมีโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายของการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

แนวคิดโครงการสร้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

1. พัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีวิวัฒนาการเริ่มต้นจากสภาจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ซึ่งสภาจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้มิได้มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่แตกต่างหากจากราชการส่วนภูมิภาคแต่อย่างใด แต่มีลักษณะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแก่กรมการจังหวัด ที่ประกอบไปด้วยข้าหลวงประจำจังหวัด ปลัดจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการบริหาร ฝ่ายพลเรือนต่าง ๆ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 ด้วยความมุ่งหมายเพื่อจะแยกกฎหมายเกี่ยวกับสภาจังหวัดไว้โดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามสภาจังหวัดตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ยังคงเป็นเพียงสภาที่ปรึกษาของกรมการจังหวัดเช่นเดิม ภายหลังเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 ซึ่งกำหนดให้อำนาจของกรมการจังหวัดโอนไปเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ด้วยบทของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวทำให้สภาจังหวัดมีฐานะเป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้การเสนอความเห็นจะกระทำได้อต่อเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดร้องขึ้น และมติของสภาจังหวัดก็ไม่มีผลผูกพันเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารให้ต้องปฏิบัติตาม ในเวลาต่อมาจึงได้เกิดแนวคิดที่จะปรับปรุงบทบาทของสภาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2489 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เพื่อจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นแตกต่างหากจากราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2540 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งผลกระทบต่อการปกครองท้องถิ่นของไทยเป็นอย่างมาก จากผลของรัฐธรรมนูญ ทำให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2540 เพื่อให้การบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 ทั้ง 11 ฉบับ และประกาศใช้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 เพื่อให้การบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสอดคล้องกับหลักการปกครองท้องถิ่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น และต่อมาภายหลัง ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 โดยพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 วุฒิสภาได้ให้ความเห็นร่างพระราชบัญญัติ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉบับที่ 3 พ.ศ. 2546 ที่ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่มีการแก้ไข ซึ่งเนื้อหาสาระของพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉบับนี้ ได้กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีอำนาจแบบบูรณาการควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด รวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการสั่งหรือปฏิบัติราชการของรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้เป็นไปตามที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมาย โดยการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี แบ่งโครงสร้างองค์กรออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติจะเรียกว่าสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประชากรในจังหวัดนั้น ๆ โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ 2-1 เกณฑ์จำนวนประชากรต่อจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

จำนวนประชากร	จำนวนสมาชิกสภา อบจ.
ไม่เกิน 500,000 คน	24 คน
500,001-1,000,000 คน	30 คน
1,000,001-1,500,000 คน	36 คน
1,500,001-2,000,000 คน	42 คน
เกิน 2,000,000 คน	48 คน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากร อยู่ในเกณฑ์ 1,000,0001-1,500,000 คน จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 36 คน

ฝ่ายบริหาร มีผู้บริหาร คือนายกองการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

2. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2546 ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2550 การแบ่งส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ตามประกาศคณะกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรี ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการบริหารบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และประกาศแบ่งส่วนราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านงานเลขานุการผู้บริหาร งานบริหารทั่วไปขององค์การ งานนิติการและการพาณิชย์ งานกิจการขนส่งให้มีหัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นักบริหารงานทั่วไป 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานการประชุมงานกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด งานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (นักบริหารงานทั่วไป 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. กองแผนและงบประมาณ คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านงานนโยบายและแผนงานงานงบประมาณและพัฒนารายได้ และงานตรวจติดตามและประเมินผลแผนงาน กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองแผนและงบประมาณ (นักบริหารงานนโยบายและแผน 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองแผนและงบประมาณฝ่ายการจัดการคุณภาพน้ำ

4. กองคลัง คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชี และเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองคลัง (นักบริหารงานคลัง 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองคลัง

5. สำนักการช่าง คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านวิศวกรรมการก่อสร้าง ได้แก่ งานออกแบบงานสำรวจ ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ งานก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานเครื่องจักรกล ด้านส่วนช่างสุขาภิบาลฝ่ายการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม และงานบริหารงานทั่วไปของสำนักการช่าง งานกำหนดให้มีผู้อำนวยการสำนักการช่าง (นักบริหารงานช่าง 9) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักการช่าง

6. กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ งานสาธารณสุข และงานสวัสดิการสังคม กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต (นักบริหารงานทั่วไป 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต

7. กองพัสดุและทรัพย์สิน คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านพัสดุ ทรัพย์สิน แผนงานพัสดุ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองพัสดุและทรัพย์สิน (นักบริหารงานคลัง 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองพัสดุและทรัพย์สิน

8. กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทรัพย์สิน คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านงานบริหารการศึกษา งานส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม งานแผนงานและงบประมาณ หน่วยศึกษานิเทศก์ กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (นักบริหารการศึกษา 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

9. หน่วยตรวจสอบภายใน คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้าน ตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี กำหนดให้มีหัวหน้าตรวจสอบภายใน เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของหน่วยตรวจสอบภายใน โดยให้ขึ้นตรงต่อปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

10. กองการท่องเที่ยวและกีฬา คูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการกีฬา งานประชาสัมพันธ์ กำหนดให้มีผู้อำนวยการกองการท่องเที่ยวและกีฬา (นักบริหารงานทั่วไป 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองการเจ้าหน้าที่

11. กองการเจ้าหน้าที่ กำหนดคูได้รับผิดชอบการปฏิบัติงานด้านงานสรรหาและบรรจุแต่งตั้งงานส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร งานวินัยและเสริมสร้างคุณธรรม ให้มีผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ (นักบริหารงานทั่วไป 8) เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกองการเจ้าหน้าที่

แนวคิดโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใยประชาชน

ความเป็นมาของโครงการ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เห็นความสำคัญในการให้บริการสาธารณะแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นเพื่อประโยชน์ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี เนื่องจากการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด ผู้ให้คำตอบได้ดีที่สุดคือประชาชน ผู้มารับบริการ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จึงได้จัดทำโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนระดับรากแก้ว ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนต่อไปด้วยขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ชลบุรี จึงเล็งเห็นความสำคัญในการให้บริการสาธารณะโดยได้ดำเนินงานโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ร่วมกับส่วนราชการในจังหวัดชลบุรี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งได้ดำเนินการเป็นประจำทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ รวมถึงตัวแทนของประชาชนได้มีโอกาสพูดคุยหารือในการเป็นตัวแทนของภาครัฐ นำงบประมาณมาช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง โดยการจัดกิจกรรมบริการประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการหนึ่งภายใต้ภารกิจประจำ ร่วมคิด ร่วมทำ กับประชาชน เป็นประจำทุกเดือน ๆ ละ 2 ครั้ง โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือน มกราคม-กันยายน ของทุกปี เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (11 อำเภอในเขตจังหวัดชลบุรี) โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 มาจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้ผู้บริหาร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่และได้มีโอกาสช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาสให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง
3. เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้และเข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

เป้าหมาย

หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ประชาชน ในแต่ละพื้นที่ คณะผู้บริหาร บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 2,500 คน

วิธีดำเนินการ

1. จัดทำโครงการเสนอผู้บริหารเพื่อขออนุมัติดำเนินการในแต่ละกิจกรรมของโครงการ โดยผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม
2. ประสานเรื่องการดำเนินโครงการกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่ร่วมออกโครงการ ฯ
3. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
4. ประสานกับอำเภอ ท้องถิ่นและกำนันผู้ใหญ่บ้านในการจัดเตรียมสถานที่ออกโครงการ ฯ
5. ประสานส่วนราชการในสังกัดเพื่อจัดเตรียมงานต่าง ๆ ให้เรียบร้อย
6. ประสานฝ่ายบริหาร สมาชิกสภา อบจ. หัวหน้าส่วนราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัด เข้าร่วมโครงการ ฯ
7. ดำเนินกิจกรรมตามโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใย ประชาชน
8. สรุปและติดตามประเมินผลหลังการดำเนินโครงการ ฯ

สถานที่ดำเนินการ

ทุกอำเภอในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 11 อำเภอ

ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่เดือนมกราคม-เดือนกันยายน พ.ศ. 2556

งบประมาณ

1. ขอบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เรื่อง งบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2556 กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน งานส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งชุมชน ประเภทค่าใช้สอย รายจ่าย เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่น ๆ (4) โครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ตั้งไว้ 1,500,000 บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาทถ้วน)

2. ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เรื่องงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต แผนงานสร้างความเข้มแข็งของชุมชน งานส่งเสริมและสนับสนุนความเข้มแข็งชุมชน ประเภทค่าใช้สอย รายจ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการที่ไม่เข้าลักษณะรายจ่ายหมวดอื่น ๆ (5) โครงการสนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชน ราคาค่าที่ดิน ตั้งไว้ 5,000,000 บาท (ห้าล้านบาทถ้วน)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. กองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี รับผิดชอบในส่วนของกิจการอำนวยการโครงการ ประสานงานเกี่ยวกับภาพรวมของโครงการ
2. กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี รับผิดชอบในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับแจกจ่ายให้กับประชาชน

โดยมีการการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในโครงการตามกิจกรรมของการดำเนินงานโครงการ ออกเป็น 5 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมการบริหารจัดการในส่วนอำนวยการ เป็นหน้าที่ของกองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดฝ่ายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประสานความร่วมมือกับทุกหน่วยกิจกรรม เพื่อให้เป็นรูปแบบของโครงการ ๑ จัดกิจกรรมตามโครงการ ๑ จำนวน 5 กิจกรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามกิจกรรม
2. กิจกรรมมอบถุงยังชีพ และแว่นตาสำหรับผู้ด้อยโอกาส เป็นหน้าที่ของกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในการจัดทำโครงการสำหรับจัดซื้อยังชีพ และจัดจ้างทำแว่นตาสำหรับผู้ด้อยโอกาส และหากกลุ่มเป้าหมายประชาชนผู้รับบริการ
3. กิจกรรมมอบไม้เท้าค้ำยันและรถเข็นสำหรับผู้พิการ เป็นหน้าที่ของกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต ฝ่ายสวัสดิการสังคม เป็นผู้รับผิดชอบประสานงานกับส่วนราชการ คือพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการขอรับไม้เท้าค้ำยันและรถเข็นสำหรับผู้พิการ พร้อมกับประสานงานผู้นำท้องถิ่นในการมอบให้กับผู้ด้อยโอกาส
4. กิจกรรมมอบพันธุ์ปลาน้ำจืด เป็นหน้าที่ของกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต ฝ่ายพัฒนาอาชีพ ผู้ประสานขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการ คือ ประมง เพื่อนำปลาน้ำจืดมาแจกให้กับประชาชนในพื้นที่
5. กิจกรรมออกหน่วยเคลื่อนที่ของส่วนราชการในจังหวัดชลบุรี แต่ละครั้งประมาณจำนวนไม่ต่ำกว่า 30 หน่วยงาน เป็นหน้าที่ของกองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผู้รับผิดชอบประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวเพื่อจัดบริการประชาชนในพื้นที่ โดยสามารถจัดกลุ่มกิจกรรมโดยการแบ่งประเภทหน่วยงานตามกิจกรรมงานบริการ ออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับงานบริการด้านความรู้ ให้คำปรึกษาข้อกฎหมายต่าง ๆ
 - 1.1 คลังจังหวัดชลบุรี
 - 1.2 สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี
 - 1.3 สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดชลบุรี
 - 1.4 สรรพสามิตพื้นที่ ชลบุรี เขต 2
 - 1.5 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดชลบุรี
 - 1.6 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี
 - 1.7 ประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี
 - 1.8 สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี
 - 1.9 ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดชลบุรี
 - 1.10 สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี
 - 1.11 ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านบึง
 - 1.12 สถาบันพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดชลบุรี
 - 1.13 สำนักงานยุติธรรมจังหวัดชลบุรี
 - 1.14 สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชลบุรี
 - 1.15 สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดชลบุรี
2. งานบริการด้านจดทะเบียน/ รับชำระภาษี/ ใบอนุญาตต่าง ๆ
 - 2.1 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี
 - 2.2 สำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี
 - 2.3 สรรพสามิตจังหวัดชลบุรี เขต 2
 - 2.4 ประกันสังคมจังหวัดชลบุรี
3. งานบริการด้านซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน
 - 3.1 วิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม
 - 3.2 วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี
 - 3.3 วิทยาลัยการอาชีพบางละมุง
 - 3.4 วิทยาลัยการอาชีพสัตหีบ
 - 3.5 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค 3 ชลบุรี
4. งานบริการด้านสินค้าและบริการพื้นฐานของประชาชน
 - 4.1 พาณิชย์จังหวัดชลบุรี
 - 4.2 ศูนย์ฝึกอาชีพเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ๓๖ พรรษา

- 4.3 สารพัดช่างจังหวัดชลบุรี
- 4.4 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดชลบุรี
- 4.5 ธนาคารออมสิน ภาค 15 จังหวัดชลบุรี
- 4.6 กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
5. งานบริการด้านสาธารณสุข
 - 5.1 โรงพยาบาลเอกชล
 - 5.2 โรงพยาบาลมะเร็งจังหวัดชลบุรี
 - 5.3 โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพา
6. งานบริการด้านการเกษตร
 - 6.1 ศูนย์บริหารศัตรูพืชจังหวัดชลบุรี
 - 6.2 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดชลบุรี
 - 6.3 ประมงจังหวัดชลบุรี
 - 6.4 ปศุสัตว์จังหวัดชลบุรี
 - 6.5 ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร จังหวัดชลบุรี
 - 6.6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 6
 - 6.7 ปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี
 - 6.8 สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี
 - 6.9 ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดชลบุรี
 - 6.10 สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาการเกษตร จังหวัด ชลบุรี
 - 6.11 เกษตรและสหกรณ์จังหวัดชลบุรี
 - 6.12 กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
7. งานบริการด้านจัดหางาน ส่งเสริมและฝึกอบรม
 - 7.1 จัดหางานจังหวัดชลบุรี
 - 7.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12
8. งานบริการด้านให้คำปรึกษาข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน
 - 8.1 กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
 - 8.2 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของชีวิต

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตและตอบแบบสอบถาม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถสนองตอบนโยบายรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
2. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชลบุรีให้ดีขึ้น
3. ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสามารถสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไข
4. เกิดการประสานและสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหาร สมาชิกสภา อบจ. และข้าราชการ อบจ. ชลบุรี กับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 2-2 แผนงานจัดกิจกรรมโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ร่วมใจ ห่วงใยประชาชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

ครั้งที่	วัน	เดือน	ปี	สถานที่ออกโครงการ	ตำบล/ อำเภอ	หมายเหตุ
1	วันที่ 29	ม.ค.	56	สำนักงานเทศบาลตำบลหนองซอก	ตำบลหนองซอก	
2	วันที่ 6	ก.พ.	56	สนามกีฬาหน้าโรงเรียนบางละมุง	ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง	
3	วันที่ 22	ก.พ.	56	สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราชินี	ตำบลหนองขาม อำเภอสัตหีบ	
4	วันที่ 15	มี.ค.	56	สวนสาธารณะหนองตะเคียน	ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ	
5	วันที่ 22	มี.ค.	56	วัดศรีประจักษ์	ตำบลบ้านเก่า อำเภอบางละมุง	
6	วันที่ 5	เม.ย.	56	ศาลาประชาคมอำเภอกะฉัง	ตำบลกะฉัง อำเภอกะฉัง	
7	วันที่ 26	เม.ย.	56	วัดหนองสังข์	ตำบลหนองเหียง อำเภอบ้านฉาง	
8	วันที่ 10	พ.ค.	56	สำนักงานเทศบาลตำบลห้วยใหญ่	ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง	

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	สถานที่ออกโครงการ	ตำบล/ อำเภอ	หมายเหตุ
9	วันที่ 17 พ.ค. 56	โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์	ตำบลพลวงทอง อำเภอบ่อทอง	
10	วันที่ 7 มิ.ย. 56	สวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา	ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอศรีราชา	
11	วันที่ 21 มิ.ย. 56	โรงเรียนบ้านหนองประดู่	ตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่	
12	วันที่ 19 ก.ค. 56	วัดนาเชื่อน	ตำบลนาป่า อำเภอเมือง	
13	วันที่ 26 ก.ค. 56	โรงเรียนบ้านมาบไฟ	ตำบลมาบไฟ อำเภอ บ้านบึง	
14	วันที่ 9 ส.ค. 56	โรงเรียนสิงห์สมุทร	ตำบลสัตหีบ อำเภอสัตหีบ	
15	วันที่ 23 ส.ค. 56	สำนักงานเทศบาลตำบล หมอนนาง	ตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม	
16	วันที่ 6 ก.ย. 56	สำนักงานเทศบาลตำบล เกาะสีชัง	ตำบลท่าเทววงษ์ อำเภอเกาะสีชัง	
17	วันที่ 20 ก.ย. 56	โรงเรียนชลราษฎรอำรุง	ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง	

หมายเหตุ: แผนงานโครงการองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีร่วมใจ ห่วงใยประชาชน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ข้อมูลล่าสุด
ณ วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2555

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราวรรณ ศัพท์พันธุ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการตามยุทธศาสตร์
อยู่ดีมีสุขของประชาชน ตำบลคงบัง และตำบลห้วยดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย
ปรากฏ ดังนี้

1. การดำเนินโครงการตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของประชาชนตำบลคงบัง และตำบล
ห้วยดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็น

รายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า(Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product)

2. ประชาชนที่มีที่อยู่ปัจจุบันในเขตตำบลคงบังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ในด้านบริบทและด้านปัจจัยนำเข้ามากกว่าประชาชนในเขตตำบลหัวดง ประชาชนที่มีอายุ 66 ปีขึ้นไป และอายุ 46-55 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการในด้านบริบทมากกว่าประชาชนที่มีอายุ 56-65 ปี ประชาชนที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา อนุปริญญา หรือ ปวส. และปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ในด้านบริบท และด้านปัจจัยนำเข้ามากกว่าประชาชน ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ประชาชนที่มีอาชีพทำนา ทำสวน หรือ ทำไร่ และประกอบธุรกิจส่วนตัว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการในด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับราชการและรับจ้างทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ไม่แตกต่างกัน

โดยสรุป ประชาชนในเขตตำบลคงบังและตำบลหัวดงมีการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของประชาชนอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยประชาชนที่มีที่อยู่ อายุ อาชีพ และการศึกษาต่างกัน มีการประเมินผลดังกล่าวทางด้านแตกต่างกัน ซึ่งข้อสนเทศที่ได้นี้จะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงต่อการดำเนินโครงการดังกล่าว ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

พรนภัส ฤกษ์นิรันดร์ (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ กล่าวถึง การวิจัยใช้กรอบแนวคิดแบบประเมินผลโครงการซิปป์ (CIPP Model) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความสอดคล้องของโครงการใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) คือเกษตรกร ตลอดจนเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมให้สามารถขายน้ำนมได้ ทำให้อาชีพการเลี้ยงโคนมคง จึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้ดื่มนมอย่างจริงจังเพื่อให้เด็กมีการพัฒนาด้านร่างกาย สถิติ ปัญหา และการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์

ระวีวรรณ สุขอุดม (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัด ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 496 คน มาจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบโครงการ กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตรฐานส่วนประกอบค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบด้วยค่า (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี อยู่ในเกณฑ์จำนวน 14 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.50
2. ด้านปัจจัยพื้นฐานมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความสอดคล้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ด้านปัจจัยนำเข้าในการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความพร้อมหรือเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก
4. ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน มีความสอดคล้องหรือเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก
5. ด้านผลผลิต ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการบรรลุวัตถุประสงค์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและนักเรียน บรรลุวัตถุประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สุดา กระจ่าง (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ ทดแทนสารเคมีทางการเกษตรนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเนินดินแดง อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี ตาม CIPP Model และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร ใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเนินดินแดง อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 65 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเนินดินแดง อำเภотаใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีผลการดำเนินงานในภาพรวมเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกตามรายด้านการประเมินได้ ดังนี้ ด้านบริบทผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำแนกตามรายด้านการประเมินได้ดังนี้ ด้านบริบทผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผลผลิตการดำเนินงานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการผลการดำเนินงานมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านปัจจัยนำเข้าผลการดำเนินงานอยู่มีความเหมาะสม

อยู่ในระดับมาก สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านเนินดินแดง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีความคิดเห็นว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม คือการไม่มีโรงเรือนผสมปุ๋ยและเก็บปุ๋ยในฤดูฝนส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผสมปุ๋ยนั้นไม่มีเพียงพอต่อความต้องการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนมีไม่เพียงพอหรือสอดคล้องกับรายจ่ายการผลิตปุ๋ยในปัจจุบัน ส่วนข้อเสนอแนะคือหน่วยงานของรัฐควรให้การสนับสนุนโรงเรือนผสมปุ๋ยหรือเก็บปุ๋ย อีกทั้งต้องมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ ด้านวิชาการความรู้ และการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกรมากขึ้น ถึงผลดีในการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตรและการจะได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

อิทธิรุจน์ กันสิทธิ์ (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ในรูปแบบชิปปี ในด้านสภาพแวดล้อม หรือบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลการดำเนินงาน และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลสำโรงใต้ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 272 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหารโครงการ กลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการและกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ มีผลการประเมินโครงการในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัญหาและข้อเสนอแนะ มีดังนี้ คือ ตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารโครงการมีปัญหาสูงสุด คือ จำนวนเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 300 บาทน้อยเกินไป รองลงมาคือผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปี ไม่ได้รับเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามกำหนดเวลา ส่งผลให้ถูกตัดสิทธิการรับเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพ รองลงมาคือญาติผู้สูงอายุของผู้สูงอายุที่ได้รับมอบฉันทะให้มารับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 300 บาท น้อยเกินไป รองลงมาคือ ผู้สูงอายุเดินทางมารับสวัสดิการเบี้ยยังชีพไม่สะดวกเนื่องจากมีปัญหาด้านสุขภาพและค่าใช้จ่าย ข้อเสนอแนะคือ ควรเพิ่มเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการดำรงชีพ ควรเพิ่มงบประมาณการจ่ายเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปี ให้ได้รับอย่างทั่วถึง

สุวรรณณี ประมาณ (2552, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ อบต. บางบ่อ

2) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ อบต. บางบ่อ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เข้าร่วมโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพ จำนวน 274 คน กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเลขสุ่มของเครซซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ อบต. บางบ่อ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านบริบท หรือ สภาพแวดล้อมของโครงการ ข้อที่มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ อบต. บางบ่อ ให้ความสำคัญกับโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ข้อที่มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ มีสถานที่ให้ติดต่อราชการตามโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 3) ด้านการดำเนินโครงการ ข้อที่มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด คือ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 3 เดือน/ ครั้ง ตามเกณฑ์ที่ อบต. บางบ่อกำหนด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 4) ด้านผลผลิตของโครงการ ข้อที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุอยู่ดี กินดีมากขึ้น และเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ส่วนปัญหาในการดำเนินงานโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ดังนี้ 1) จำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 500 บาท น้อยเกินไป 2) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 3 เดือนครั้ง ช้าเกินไป 3) การรับข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง ขาดความต่อเนื่อง สำหรับข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย คือ 1) ควรมีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกเดือน 2) ควรเพิ่มจำนวนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็น 1,000 บาท/ เดือน 3) ควรมีการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นเงินสด ตามลำดับ

สิทธิพล ผงจำปา (2553, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการชุมชนใสสะอาด หน้าบ้านน้อมอง ในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการชุมชนใสสะอาด หน้าบ้านน้อมอง ในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ 2) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงโครงการชุมชนใสสะอาด หน้าบ้านน้อมอง ในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ และเข้าร่วมโครงการชุมชนใสสะอาด หน้าบ้านน้อมอง ในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 14,483 คน กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเลขสุ่มของเครซซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบเจาะจงจากผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน จำแนกเป็นประชาชน จำนวน 360 คน เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ จำนวน

10 คน และผู้บริหารโครงการ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการชุมชนใสสะอาด หน้าบ้านน้อมองในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงานโครงการ ด้านผลผลิตของโครงการ และด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ส่วนด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อมของโครงการ พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 2) ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงโครงการชุมชนใสสะอาด หน้าบ้านน้อมองในเขตเทศบาลตำบลแพรกษา อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ คือ เทศบาลตำบลแพรกษาทำโครงการนี้ต่อไปและควรให้มีการจัดประชุม คณะกรรมการและกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพื่อติดตามผลการดำเนินการทุกเดือนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินโครงการให้มากขึ้น ควรประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ควรให้การสนับสนุนเรื่องพันธุ์ไม้ ควรติดตามดูแลต้นไม้ที่ปลูกให้คงงามอยู่เสมอ ควรดูแลรักษาความสะอาดตามถนน สวนสาธารณะ และลำคลอง เพื่อป้องกันไม่ให้มีการปล่อยน้ำเสียลงคลอง ควรจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในชุมชนให้เข้มงวดขึ้น ควรมีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดทำโครงการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่มากขึ้น และเทศบาลตำบลแพรกษา ควรเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมต่อประสานงานกับประชาชนในชุมชน

นพรัตน์ เสริมเหลา (2554, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมิน การประเมินประสิทธิผลโครงการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดขององค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลโครงการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดขององค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า โดยใช้แบบจำลองที่ช่วยในการตัดสินใจหรือแบบจำลอง CIPP ของ Stufflebeam ซึ่งประกอบด้วยการประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นคณะผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบล และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า จำนวน 36 คน ผู้นำหมู่บ้านจำนวน 12 หมู่บ้าน จำนวน 10 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า จำนวน 24 คน ผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพ จำนวน 66 คน รวมทั้งหมดจำนวน 136 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่ายโดยเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แบบสอบถามตามแบบจำลอง CIPP

ผลการศึกษาพบว่า

1. การประเมินสถานะแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า มีพื้นที่ 22.38 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13,987.50 ไร่ ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 15 กิโลเมตร การปกครองแบ่งเป็น 12 หมู่บ้าน 1,072 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 4,667 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ที่สำคัญคือการทำนาปีเป็นการทำนาตามฤดูกาลลักษณะพื้นที่นาข้าวเป็นนาในเขตชลประทาน แหล่งน้ำในการทำนาอาศัยคลองชลประทาน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า องค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า จ้างเหมาให้กลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพดำเนินการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด สถานที่ที่ใช้ในการผลิตปุ๋ยนั้น ใช้โรงผลิตปุ๋ยและอาคารตากแห้งขององค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า และมีการจัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด มีการจัดอบรมและมีวิทยากรให้ความรู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยชีวภาพ

3. การประเมินกระบวนการ มีการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดอย่างเป็นขั้นตอน มีการฝึกอบรมความรู้เรื่องการผลิตและการใช้ปุ๋ยชีวภาพอย่างถูกต้อง ปัญหาและอุปสรรคขั้นตอนการผลิต ควรมีการตากเม็ดปุ๋ยให้แห้ง เป็นเม็ด เพราะปุ๋ยที่ผลิตในปัจจุบันเปียกและไม่เป็นเม็ด สมาชิกกลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้าไม่ทราบสภาพปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกรผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพ และสมาชิกกลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยชีวภาพ

4. การประเมินผลผลิต การผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดเพียงพอต่อความต้องการเพราะมีวัสดุอุปกรณ์เครื่องจักรที่ทันสมัย ปุ๋ยชีวภาพช่วยลดต้นทุนในการทำการเกษตร สร้างรายได้โดยใช้วัตถุดิบ ในท้องถิ่นในการผลิตปุ๋ยทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น และควรส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ควรจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ควรจัดให้มีการสร้างองค์ความรู้หรือการเผยแพร่ความรู้ให้กับเกษตรกรผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ควรสนับสนุนให้เกษตรกรนำปุ๋ยชีวภาพไปใช้ในการเกษตร และควรดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจถึงประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมีและสารเคมี จากการศึกษา สรุปได้ว่าโครงการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดองค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้าสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยเห็นว่าปุ๋ยชีวภาพช่วยลดต้นทุนในการทำการเกษตร สร้างรายได้โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นในการผลิตปุ๋ยทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น เห็นควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบ และสมาชิกผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพส่งเสริมสนับสนุน รณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจถึงประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยชีวภาพทดแทนปุ๋ยเคมีและสารเคมี